Cena: 5 dinarjev

LJUBLJANSKI DNEVNIK

Ljubljana, četrtek 12. julija 1951 — Štev. 10 — Leto I.

Triglavsko pogorje. V pričakovanju letnega dopusta marsikomu uhaja pogled proti visokim stenam, pod katerimi se na sončnih tratah pasejo črede ovac.

Zingarellijevščina!

V Italiji in Trstu so v krogih nekaterih ljudi zopet z vso močjo zagorele šovinistične strasti. Precej jih je, ki so zadnje dni začeli vpiti, da je »najbolj italijansko mesto« Trst v nevarnosti. Tržaški Diego de Castro je v turinski »Stampi« napisal, da je Jugoslavija »denacionalizirala v italijanski coni B 50 tisoč državljanov, kar lahko sčasoma ogroža celo Trst«. Zato zahteva, naj bi »zavezniki okupirali cono B, kar Titu ne bi mnogo škodilo na ugledu«. Kakšna skrb torej za ugled maršala Tita! S trditvami pa pisci de Castrovega kova nikoli niso v zadregi, čeprav so še tako nesmiselne. Za las so enaki na primer budimpeštanskim »radiokomentatorjem«.

Skoraj nad vse šovinistične kričače pa se je dvignil »strokovnjak za balkanska vprašanja«, zunanjepolitični urednik rimskega »Tempa« Italo Zingarelli, ki je že pod Mussolinijem delal lepo kariero zaradi svojih hujskaških sposobnosti. Zingarelli kar ne more več zdržati v svoji šovinistični nestrpnosti. Od grofa Sforze je v svojem zadnjem članku zahteval, naj odpove italijansko mirovno pogodbo in razglasi Trst za italijansko mesto. Zingarelli je že enkrat predlagal v »Tempu«, naj bi Italija razglasila Trst kar za svoje ozemlje in ga enostavno priključila, kajti »ni treba čakati na obnovo tripartitne deklaracije, ker je bila že izdana enkrat za vselej«. Zakaj čakate, si misli Zingarelli, kako lepo bi vendar po dolgem času zopet izgledal nov pohod, kakor nekoč na primer Mussolinijev na Rim.

Zlobudrave zingarelijevščine morda sploh ne bi bilo vredno omenjati, če Zingarelli ne bi bil eden od mnogih, ki se oglašajo zadnje dni v tisku. Vrsta listov od skrajne desnice do »levice« zahteva namreč, da je »skrajni čas, naj italijanska vlada intervenira v tržaškem vprašanju«. Vse to pa precej jasno kaže, da potrebujejo v Italiji takšno »javno mnenje«, ki naj bi »zahtevalo« aktivnost vladnih krogov v tržaškem vprašanju. Takšno »javno mnenje« mora biti tako v Italiji, kot v Trstu. K temu je prispeval italijanski minister Malfa, ko je obiskal tržaški velesejem in senator Lucifero je položil par polen pod šovinistični ogenj, ko je v parlamentu zahteval odgovore vlade na nekatera vprašanja okrog Trsta.

Po sporočilih italijanskega tiska je zunanji minister Sforza baje v ponedeljek izročil spomenico ameriškemu in angleškemu ambasadorju v Rimu, v kateri je »izrazil zaskrbljenost zaradi vztrajnih glasov, da nameravajo zavezniki kršiti obljubo iz leta 1948 o vrnitvi Trsta Italiji«. Mislil je tripartitno deklaracijo, ki je že davno pokopana. Včeraj pa je odgovarjal v parlamentu poslancem ministrski predsednik De Gasperi in spregovoril je tudi Orlando. Sporočila pravijo, da je De Gasperi pogreval tripartitno deklaracijo, Orlando pa je zagrozil, da bo Italija izstopila iz Atlantskega pakta, če Trst ne bo priključen k »materpartiji«. Nekdo pa je izrekel celo grožnjo, da se bo italijanska vlada pritožila pri haaškem Mednarodnem sodišču, ker Anglameriška vojaška uprava krši suverenost Italije nad Trstom.

Za to je bilo torej potrebno »javno mnenje«. Skonstruirana kampanja, polna strupenih izlivov proti Jugoslaviji pa ne sme in ne bo dosegla takih rezultatov, ki jih želijo nekateri. Gre namreč za ljudi in za kraje, kjer je tekla kri Titovih borcev za svobodo te zemlje, ne pa za zopetno suženjstvo. Izsiljevanje zato ne bo prineslo uspehov. Čas rapallskih kupčij je minil. Vsa zingarellijevščina je torej zastonj. Zanjo bi kvečjemu v Moskvi srčno radi podelili kakšno medaljo, ker jim pridejo prav vsi spori med deželami, kjer naj bi vladali dobri odnosi in kjer naj bi bil očuvan predragocen mir.

R.

200 ljudi v Italiji zastrupljenih s sladoledom

Rim, 12. julija (Tanjug). V Squinzanu v južni Italiji se je zastrupilo s sladoledom več kot 200 ljudi, ki so se udeležili praznovanja mestnega patrona, 93 primerov je težje narave. Vse prodajalce sladoleda v tem mestu so zaprli.

V Avstriji zopet nov sporazum o cenah in mezdah

Dunaj, 12. julija (Tanjug). Avstrijska vlada je sklenila, da bo začel 16. julija veljati nov sporazum o cenah in mezdah. Po novi uredbi bodo podpisane nove kolektivne pogodbe o neznatnem povišanju mezd. Hkrati z neznatnim povišanjem plač nameravajo občutno povišati cene živil. Zvišali bodo tudi ceno plinu in pristojbini za prevoz potnikov s tramvaji in železnico.

Vsak dan pobegne 5 vzhodnonemških policistov

Berlin, 12. julija (Tanjug). Vzhodnonemški policisti so dobili velike količine raznega sovjetskega orožja. Vzhodnonemški policisti se sedaj urijo po sovjetskih predpisih in pogostokrat ob sodelovanju enot sovjetske armade. Agencija France Presse poroča, da je bilo to objavljeno v uradnem sporočilu ameriške visoke komisije v Nemčiji, podatke pa so dali pobegli vzhodnonemški policisti. V sporočilu je rečeno, da pobegne dnevno v zahodni del Berlina in v zahodno cono Nemčije 4 do 5 policistov. Pobegi so se povečali za 50 % v primeri z drugo polovico minulega leta.

Razgovori v Kesongu nenadoma prekinjeni

ker severni poveljniki ne dovolijo navzočnosti novinarjev

Predstavnik OZN meni, da pripravljajo Kitajci novo ofenzivo — Kitajci dovažajo nove okrepitve — Ridgway na fronti odredil varnostne ukrepe

Radio London je danes zjutraj poročal, da so bili začasno prekinjeni razgovori o ustavitvi sovražnosti na Koreji, ker severnokorejski in kitajski stražarji niso dovolili 20 zavezniškim novinarjem, da bi odšli v Kesong. Zaradi tega je šef delegacije ZN viceadmiral Joy zabranil delegaciji zapustiti svojo bazo pri Seulu in odhod na konferenco, ki bi se danes vršila tretji dan.

Zavezniška delegacija bi morala danes prvič odpotovati po suhozemski poti dočim je sedaj potovala s helikopterjem. Viceadmiral Joy je rekel, da delegacija ne bo odptovala v Kesong, dokler severni ne bodo izpolnili obljube, da imajo tudi dopisniki prost prehod v Kesong.

Prva dva dneva konference so v glavnem razpravljali o dnevnem redu. V Washingtonu pričakujejo, da se bo vrhovni poveljnik sil ZN na Koreji general Ridgway zoperstavil objavljenemu predlogu za demilitarizacijo cone ob obeh straneh 38. vzporednika. Če bi zavezniki sprejeli ta predlog, bi to pomenilo, da se morajo čete OZN na gotovih mestih umakniti za okrog 50 kilometrov. V Londnu komentirajo to vest na sledeče načine: Vojni dopisnik »Timesa« ne verjame, da bi ta pogoj moral biti za osnovo premirja. Poudarja, da bi zapustitev dragocenega ozemlja, ki je bilo osvojeno z velikimi težavami, pomenilo za sovražnika prednost. Diplomatski dopisnik laburističnega lista »Daily Herald« smatra, da je namen tega predloga doseči, da bi se zevezniške čete umaknile z važnih položajev, s katerih bi jih sicer severnokorejska vojska ne mogla zlepa odstraniti.

Predstavnik OZN na korejskem bojišču je izrazil včeraj bojazen pred novo kitajsko in severnokorejsko ofenzivo. Kakor poroča United Press, je predstavnik izjavil, da razpolagajo Kitajci na srednjem delu bojišča s silami, ki štejejo okrog 400.000 vojakov. K tem silam prihajajo še nove okrepitve, čeprav so v Kesongu razgovori o prenehanju sovražnosti.

Izvidniške enote letalstva združenega poveljstva so ugotovile, da grade na srednjem delu Severne Koreje nova letališča, ki bodo sposobna sprejeti tudi raketna lovska letala. Razen tega so dobile kitajske enote po nekaterih poročilih določeno količino težkega orožja.

Glavni poveljnik sil Združenih narodov general Ridgway je obiskal včeraj korejsko bojišče in izdal potrebne ukaze podrejenim poveljnikom, da se zagotovi obramba pred nenadnim napadom. Tudi poveljnik ameriške 8. armade general Van Fleet je obiskal bojišče.

Pakt o kolektivni varnosti na Pacifiku

Washington, 12. julija, (AFP) Zvedelo se je, da so ZDA, Avstralija in Nova Zelandija sklenile sporazum o kolektivni varnosti na Pacifiku. Besedilo pakta bodo objavili te dni, podpisan pa bo šele po sklenitvi mirovne pogodbe z Japonsko.

Madžarska nota ZDA

Budimpešta, 12. jul. (Tjg). Madžarska vlada je poslala ameriški vladi noto, ki je v zvezi s protestom ZDA z dne 7. julija zoper izgon treh ameriških diplomatov iz Madžarske. Nota zavrača obtožbe ameriške vlade kot neutemljene in pravi, da je »proces zoper nadškofa Grosza pokazal, da so izgnani diplomati podpirali zaroto zoper Madžarsko«. Nota trdi, da pomeni ravnanje ameriške vlade »vmešavanje v notranje zadeve madžarske vlade«.

Zaostritev okrog Izraela in Sueza

zaradi vedno bolj sovražnega zadržanja arabskih držav

Iz Perzije bodo izselili 70.000 Židov v Izrael

New York, 12. julija (Tanjug). Šef štaba OZN za kontrolo premirja v Palestini general Riley je izjavil v New Yorku, da je poglavitno vprašanje izraelsko-sirskega spora v problemu nadaljevanja del pri izsuševanju jezera Huleh. Koncesijo za izsušitev jezera je dobila Turčija leta 1914, toda ta je vse svoje pravice prodala Palestini, ki so pozneje prešle na Izrael. Po Rileyevem mnenju je prva stvar, ki jo je treba napraviti v tem sporu, da bi obe stranki razmotrili glavna vprašanja in se o tem sporazumeli.

Riley je prišel v New York zato, da bi poročal generalnemu tajništvu Združenih narodov o obmejnem sporu med Izraelom in Sirijo, o problemu vrnitve Arabcev v demilitarizirano cono in o načrtu za izsušitev jezera Huleh.

Reuter poroča, da izraelske oblasti proučujejo načrt za preselitev 70.000 Židov iz Perzije v Izrael. Sodijo, da bo ta načrt v kratkem uresničen, ker so v soboto zaprli perzijski konzulat v Jeruzalemu. Izrealske oblasti so doslej preselile v Izrael 50.000 Židov iz Jemena in več kot 100.000 Židov iz Iraka.

Kakor poroča agencija France Presse, je včeraj izraelska vlada obravnavala vprašanje odnosov s Perzijo, ki je postalo zlasti kočljivo po ukinitvi perzijskega konzulata v Jeruzalemu in zaostritve vprašanja preselitve perzijskih Židov v Izrael. Hkrati pa so obravnavali vprašanje zapore Sueškega prekopa. O tem vprašanju bi moral še ta mesec razpravljati Varnostni svet. Ni še znano, ali bo postavil to vprašanje na dnevni red Varnostnega sveta Izrael oziroma druga prizadeta država — Velika Britanija.

Britanski veleposlanik v Egiptu je dobil od svoje vlade naročilo, naj protestira pri egiptovski vladi, ker je bila britanska trgovska ladja zadržana ob vhodu v Adenski zaliv v Rdečem morju. Neka egiptovska korveta je 24 ur zadrževala britansko ladjo »Empire Roach« na dan 1. julija. Ladja je bila odplula iz Sueza proti Akabu po mednarodni progi.

Britanski zunanji minister Herbert Morrison je danes izjavil, da vlada proučuje možnosti posredovanja vojnega ladjevja v primeru, da bi egiptske oblasti znova zadržale kakero koli britansko ladjo, kakor so storile 1. julija z ladjo »Emipre Roach«. V britanskem parlementu je neki laburistični poslanec zahteva, naj bi britanske pomorske sile spremljale trgovske ladje v vodah Sueškega prekopa.

OZN mora biti vrhovna avtoriteta pri odločanju v korejskem vprašanju

Dr. Beblerjevi odgovori na vprašanja dopisnikov pri Združenih narodih

New York, 11. julija (Tanjug) Stalni delegat FLRJ v Združenih narodih dr. **Aleš Bebler** je včeraj v Združenju dopisnikov, akreditiranih pri Združenih narodih odgovarjal na vprašanja dopisnikov iz raznih krajev sveta.

Na vprašanja o jugoslovanskem stališču do korejskega vprašanja je dr. Bebler odgovoril:

»Lahko rečem, da je bilo naše stališče do spora na Koreji prav od začetka preprosto in dosledno. Razvoj dogodkov je pokazal, da je bilo to stališče pravilno. Naše stališče je v tem, da je treba doseči prenehanje ognja na 38. vzporedniku in splošno rešitev korejskega spopada z mirnimi sredstvi. Pri taki rešitvi mora imeti korejski narod prvo besedo. Naše stališče ni bilo pod vplivom trenutnih vojnih uspehov. Temeljilo je dosledno samo na želji, da se prepreči razširitev spora, konča prelivanje krvi in zagotovi korejskemu narodu pravica do samoodločbe.

»Menim, da je želja Severnih Korejcev in njihovih podpiralcev, da se doseže ustavitev sovražnosti, stvarna — je dejal dr. Bebler, odgovarjajoč na vprašanje ali misli, da Fenjang, Peking in Moskva v resnici žele, da se konča korejska vojna.

Iz mnogo razlogov lahko verujemo, da so ti razumeli, da je njihova napadalna pustolovščina doživela popoln neuspeh. Dejstvo, da niso postavili nobenih političnih pogojev za razgovore o prenehanju sovražnosti, pomeni priznanje tega neuspeha.

Se vedno smo zelo daleč od prepričljivega dokaza, da je sovjetska vlada sprevidela, da se mora njena splošna politika pritiska in groženj temeljito spremeniti. Zahtevamo pozitivnih dejanj. Sovjetska vlada bi lahko privolila v konference velike četvorice o nemških in drugih vprašanjih. Končno bi lahko privolila v podpis pogodbe o Avstriji, lahko bi napravila konec vojnohujskaški politiki na Balkanu, ki je naperjena zoper našo državo. — Na zadnji večerji Varnostnega sveta sem slišal g. Malika, ko je rekel, da je optimist. Po mojem mnenju ne gre za to, ali je optimist ali ne. Gre za to, če je sovjetska vlada pripravljena ravnati tako, da bi bili tudi drugi optimistično razpoloženi.«

Naj se ne dovoli, da bi postalo korejsko vprašanje samo vprašanje nekaterih velesil, temveč naj ostane problem Združenih narodov. To seveda ne pomeni, da nočemo izkoristiti vseh prikladnih kanalov, s katerimi bi lahko dosegli popoln sporazum. Toda Združeni narodi morajo biti v tem vrhovna avtoriteta.«

Eden izmed novinarjev je vprašal dr. Beblerja, če je po sovjetskem predlogu za prekinitev sovražnosti na Koreji popustil sovjetski pritisk na Jugoslavijo. **Dr. Bebler je dejal, da ni, ter je opozoril na množično izseljevanje jugoslovanske manjšine v Romuniji iz področij, ki leže vzdolž naše meje.**

Na vprašanje nekega dopisnika, če bo Jugoslavija na prihodnjem zasedanju Generalne skupščine OZN obnovila predlog za sprejem deklaracije o pravicah in dolžnostih držav, ki jo je predložila leta 1949, je dr. Bebler dejal: **»Na dveh zaporednih zasedanjih Generalne skupščine smo se borili za sprejem te deklaracije. Domnevam, da bo naša delegacija na bližnjem zasedanju Generalne skupščine ponovno napela vse sile, da bi bila deklaracija sprejeta. Mislimo, da je to zelo pomembno vprašanje — ne za pravnike, temveč za vse narode, ki žele mir.«**

Včeraj je odšla iz Ljubljane na Koroško skupina otrok, ki bo tam preživela nekaj tednov svojih počitnic. V zameno zanje so prišli v Jugoslavijo koroški otroci, ki bodo letovali v Sloveniji, pa tudi na morju.

Posvetovanje zastopnikov zadružnih izvoznih in uvoznih podjetij

Beograd, 11. julija. V Beogradu je bilo danes posvetovanje zastopnikov zadružnih izvoznih in uvoznih podjetij ter agencij iz vse države. V glavnem so razpravljali o vlogi in nalogah zadružnih organizacij pri izvozu in notranjem prometu kmetijskih in drugih pridelkov.

Možnosti kmečkih zadrug, okrajnih zvez in republiških agencij za obsežno trgovanje z kmetijskimi pridelki so zelo velike. Letina je dobra, sadje in zelenjava dobro kaže. Udeleženci posvetovanja so poudarili, da je slab odkup teh pridelkov po kmečkih zadrugah posledica nerazumevanja Narodne banke pri dajanju kreditov zadružnim organizacijam. Banka je neupravičeno odtegovala kredite zadružnim organizacijam, dajala pa jih je v večjih zneskih državnim odkupnim podjetjem. Prav tako gre zelo težko naprej kreditiranje okrajnih zadružnih zvez in kmečkih zadrug s strani pridelovalcev. Pridelovalec zahteva za svoje pridelke gotovino, zadruge pa je niso imele. Zaradi vsega tega je tudi padel promet s kmetijskimi pridelki po zadružnih podjetjih. To pa ni edini vzrok za majhen promet. Mijalko Todorović, predsednik Sveta za kmetijstvo in gozdarstvo FLRJ, je naglasil na posvetovanju, da morajo pokazati zadružne organizacije več pobude pri zbiranju lastnih denarnih sredstev ker je vas prav za prav vir teh možnosti. Pri tem je priporočil, naj začno organizacije ostrejšo borbo proti samovolji posameznih organov ljudske oblasti, ki ne spoštujejo dovolj zadružne lastnike.

Nova nasilja nad našo narodno manjšino

pripravljajo te dni v Romuniji in Bolgariji

Priprave za novo preseljevanje v Romuniji — Bolgarska policija sme streljati na ljudi, »ki skrivajo Jugoslovane« — Poskus pobega madžarskega vojaka

Beograd, 12. julija (Tanjug). Romunske oblasti, ki se trenutno še ukvarjajo z ropanjem premoženja pred kratkim preseljenih družin, pripravljajo zopet novo izseljevanje, ki se bo začelo po končani žetvi. Iz Romunije se je zvedelo, da bodo romunska oblastva dovolila posameznim družinam »prostovoljno« preselitev v notranjost države, predvsem na področje Ploestija. Te družine bodo same plačale prevoz v znesku 30.000 lejev. Cene, ki so jih obljubili ob prisilnem odkupu posestev do sedaj preseljenih družin niso bile v nobenem primeru višje od 20 do 25 tisoč lejev. Vendar je tudi ta cena zapisana na »priznanicah« in je do sedaj niso izplačali.

Tudi v Bolgariji izdajajo vsak dan nove ukrepe zaradi zastraševanja ljudstva. Begunci pripovedujejo, da je v vasi Brežica napovedal predsednik okrajnega odbora Sandan ostre ukrepe proti vsem »ki skrivajo Jugoslovane« ali pa se »sestajajo z njimi«.

Policijski organi bodo imeli pravico streljati ljudi v določenih primerih. Iz govorov članov okrajnega komiteja, ki so jih imeli v vasi Borenje je mogoče sklepati, da pripravljajo novo »čiščenje« v vrstah partijskega članstva iz tega okraja.

Razen tega nadaljujejo bolgarska oblastva primere za protijugoslovanska izzivanja. Partijskim funkcionarjem je bilo naročeno, naj po okrajnih ljudskih odborih v vsaki vasi poiščejo po dve osebi, ki bi bili pripravljeni odnašati propagandno gradivo v Jugoslavijo. Novosadski madžarski list »Magyar Szo« prinaša poročilo iz Murske Sobote, da so madžarski vojaki ranili nekega madžarskega vojaka, ki je hotel pobegniti v Jugoslavijo. Takoj po incidentu je prispela skupina vojakov in oficirjev in odvlekla ranjenega vojaka iz meje v notranjost.

Harriman bo odpotoval v Perzijo

zaradi posredovanja v petrolejskem sporu

Washington, 13. julija. Posebni svetovalec predsednika Trumana v vprašanjih zunanje politike Harriman bo odpotoval z letalom v Teheran. Včeraj se je razgovarjal s predsednikom Trumanom, zunanjim ministrom Achesonom in drugimi strokovnjaki. V Teheranu se bo Harriman razgovarjal s predsednikom perzijske vlade Mosadikom o položaju, ki je nastal zaradi petrolejskega spora.

Včeraj je Mosadik dejal ameriškemu veleposlaniku, da je vesel, da bo lahko sprejel Trumanovega svetovalca Harrimana. Šef perzijske komisije za nacionalizacijo nafte je včeraj rekel v parlamentu, da mora Perzija takoj začeti razgovore za prodajo nafte, ker bodo sicer morali ustaviti delo na petrolejskih poljih. Britanski in indijski strokovnjaki so včeraj zapustili petrolejsko ležišče v Jašaramu na področju Abadana. Dosedanji vodja dela je izročil ključe svojega urada nekemu perzijskemu uslužbencu in odletel v Abadan.

Reuter poroča, da je britanska fregata »Flamingo« odplula iz Basre v bližino Abadana, da bi zamenjala križarko »Mauritius«.

Sekretariat OZN je včeraj objavil vsebino brzojavke, ki jo je perzijska vlada poslala Trygve Lieu. Po poročilu AFP izpodbija perzijska vlada v tej brzojavki pristojnost mednarodnega sodišča v Haagu in sporoča, da prekliče svoj podpis na deklaraciji o obveznem izvajanju sklepov tega sodišča.

Perzijska vlada trdi tudi, da sta se Angloiranska petrolejska družba in britanska vlada, ki po trditvah brzojavke hujska to družbo, vmešali v notranje perzijske zadeve.

Vseindijski kongres sindikatov je danes pozval indijske in pakistanske uslužbence Angloiranske petrolejske družbe, naj ostanejo na svojih mestih.

Ameriško zunanje ministrstvo je danes sporočilo, da je firma »Lee Factor« iz Los Angelosa ponudila Perziji, da bi zbrala 2500 ameriških tehnikov za delo v rafinerijah in na petrolejskih poljih južne Perzije.

V. redno zasedanje MLO glavnega mesta Ljubljane

Letos bodo v Ljubljani v okviru MLO opravili še za 110,720.000 din gradbenih del

V nadaljevanju V. rednega zasedanja MLO glavnega mesta Ljubljane, ki se je začelo včeraj, je prvi poročal podpredsednik IO MLO tov. Leopold Krese. V svojem obširnem poročilu je zajel predvsem najnujše probleme z gospodarskega področja, kot so izvrševanje proračuna, realizacija polletnih planov v proizvodnji in trgovini, situacija na področju blagovnega prometa, investicij in komunalne dejavnosti ter nekatera vprašanja, ki so neposredno povezana s temi problemi.

Uvodoma je tovariš podpredsednik povedal nekaj besed o vlogi in nalogah ljudskega odbora v dosedanjem obdobju, potem pa je dal pregled investicij v letošnjem letu.

Od investicijskih del trenutno MLO izvaja le najnujnejše

Za letos je bilo po rednem letnem planu odobrenih investicijskih del za skupno 90,780.000 din, od česar je bilo do 1. julija porabljenih 40,492.000 din. Poleg tega je bilo porabljenih tudi 49 milijonov 32,000 din za nadaljevanje lanskoletnih investicijskih del in sicer iz za ta dela odobrenega kredita v višini 61.184,000 din.

Po uveljavitvi uredbe o cenah gradbenega materiala je moral MLO zaradi pomanjkanja finančnih sredstev števila dela ustaviti in se sedaj nadaljujejo le najnujnejša. To so: Mlekarna (izgradnja obrata in kotlarne do tretje faze), Dečji dom (dograditev prvega in drugega trakta), Mestna plinarna (komorna peč, vodni hladilnik in bazen za katran), troleybus (napeljava gornjega voda kablovodov ter ureditev cestnih postaj), Stanovanjska kolonija Šiška (dograditev bloka XV.), Uprava cest (tlakovanje in asfaltiranje cest), ECZ (izgradnja spodnega ustroja proge na Zaloški in Tržaški cesti), Kanalizacija (izgradnja kanalov v St. Vidu in na Mirju) ter Mestni vodovod (izgradnja vodnjaka št. VI in VII ter globinska vrtanja) v skupni vrenosti 110 milijonov 720.000 din. Da bi MLO lahko izvršil ta dela, potrebuje še 58 milijonov 647,000 din, ki jih bo skušal v čim večji meri dobiti iz svojega nivelizacijskega plana, prispevkov podjetij in njihovih skladov ter z znižanjem lastnih obratnih sredstev podjetij. Kolikor ta sredstva ne bi zadostovala, bo zaprosil za pomoč Ministrstvo za finance LRS.

Dohodki so bili ostvarjeni 148%-no, izdatki pa 92.9%-no

V prvem polletju 1951 je bilo planiranih 84,610.000 din dohodkov, doseženih pa je bilo 125,270,000 din, kar znese 148 %. Najvažnejši dohodki so bili iz gospodarstva, najslabše pa so bili ostvarjeni dohodki od prebivalstva, kjer je bil polletni plan dosežen samo 73 %. Tako na račun davkov dolgujejo kmetje še 2.387,070 din, obrtniki pa 3,212,405 din.

Polletni plan izdatkov je določal vsoto 91,312.300 din, od katere pa je bilo porabljenih samo 84.860,000 din, ali 92.9 % in je bil torej dosežen prihranek 6.452.300 din.

Letos je bilo razdeljenih več prehrambenih artiklov kot lani

Sprostitev prodaje industrijskega blaga, sprostitev prometa s kmetijskimi pridelki in ukinitev obveznega odkupa večine teh pridelkov so ugodno vplivale na preskrbo mestnega prebivalstva. Efektivni blagovni promet je narastel v prvem polletju 1951 v primeri z istim razdobjem leta 1950 za 465,663,000 din, kar pomeni 50 % povečanje.

V letošnjem polletju je bilo razdeljenih več prehrambenih artiklov kot v lanskem, razen v mlevskih izdelkih,

Nadaljevanje na 2 strani

VREMENSKA NAPOVED ZA PETEK 13. JULIJA

Pretežno lepo vreme. Temperatura se bo dvignila do 32 stopinj Celzija.

4,500.000 din za slovenski kulturni dom v Trstu

Izvršni odbor glavnega odbora Ljudske fronte Srbije je prispeval 4 milijone za zidavo slovenskega kulturnega doma v Trstu.

Glavni odbor Zveze sindikatov Hrvatske je dal 500.000 dinarjev za zgraditev slovenskega kulturnega doma v Trstu.

V treh mesecih 260 novih organizacij Ljudske tehnike

V Srbiji so ustanovili v zadnjih treh mesecih 260 novih organizacij Ljudske tehnike z okrog 16.000 člani. Večino organizacij so ustanovili po vaseh in okrajih, kjer se delo Ljudske tehnike še ni razvijalo.

Omejitev poslovanja trgovinskih zastopnikov na Hrvatskem

Zaradi čedalje boljšega dela trgovinskih nakupovalcev, zastopnikov in padlo na Hrvatskem že precej trgovinskih nakupovalcev, zastopnikov in posrednikov. Razna trgovska, gospodarska in zadružna podjetja, so imela po vseh večjih mestih Hrvatske, zlasti v Zagrebu, mnogo zastopnikov. Med njimi je bilo precej navadnih prekupčevalcev blaga. Samo v poverjeništvu za trgovino in preskrbo v Zagrebu, je reduciranih 281 zastopnikov podjetij iz Beograda, Ljubljane, Novega Sada, Sarajeva in drugih mest. Tako so bile cene blaga zaradi mnogih neposrednih neposrednikov v škodo potrošnikov.

Prvi oddelek nove tovarne organskih barv v Celju bo začel te dni obratovati

V prvem oddelku nove tovarne organskih barv v Celju so končali vsa važnejša dela za montažo strojev in naprav. Te dni bodo začeli poskusno izdelovanje, tako da bodo naše tekstilne tovarne že prihodnji mesec dobile prve količine črne organske barve, izdelek te tovarne.

Žalostne posledice sovjetskega izkoriščanja Češkoslovaške

Ni še dolgo tega, ko so se voditelji Češkoslovaške bahali, kako hitro dežela napreduje in kolikšno blaginjo ji je prinesla politika udinjanja Informbiroju. Zdaj pa prihajajo iz Češkoslovaške poročila o naglem poslabšanju gospodarskega položaja. Kriza v češkoslovaški tekstilni industriji je stalna. Najbolj pa je prebivalstvo prizadeto z velikim pomanjkanjem živil. Mnogih živil v prosti prodaji ni več. Tako ni več mesa, masti, mleka, jajc, kave, riža in testenin. Delavci težke industrije nimajo več dodatnih živilskih nakaznic. Industrijske točke so odpravili. Nedavno so z velikim pompom razglasili, da lahko dobiš v vseh hotelih in restavracijah hrano brez nakaznic. Zdaj pa ne najdeš takšne restavracije niti z lučjo pri belem dnevu. Zelo občutno je tudi pomanjkanje čebule. Starega krompirja je zmanjkalo, o novem pa pravijo, da »še ni prišel« na trg. Le nekaj kolerab in cvetače je bilo zadnje čase na trgu, toda cene so bile zelo visoke. Razen nekaj zelo dragih borovnic in gozdnih jagod ni na trgu nobenega sadja.

Takšen položaj je nastal na Češkoslovaškem kar čez noč. Že v januarju, po zadnjem povečanju števila živil na prostem trgu in po znižanju cen, so ljudje kaj kmalu začutili, da je ta uspeh brez prave podlage. Najprej je začelo primanjkovati moke. Nekaj časa je teoretično še bila na trgu, po trgovinah pa je je bilo čedalje manj. Kmalu sta prišla tudi kruh in moka v seznam garantirane preskrbe, hkrati pa sta se občutno podražila.

To je bil začetek. Potem pa je prišlo polagoma pomanjkanje drugih živil, dokler niso s prostega trga povsem izginila. Pokazalo se je, da je na Češkoslovaškem konec toli opevane proste prodaje. Na vse to pa kominformovska vlada molči. In nihče več ne verjame, da bi se moglo stanje izboljšati. Ljudje so zaskrbljeni, kaj bo s prehrano, saj je splošno znano, da je morala Češkoslovaška že pred vojno kot izrazito industrijska dežela mnogo živil uvažati.

Grafikonov, ki so z rdečo črto kazali dviganje življenjske ravni, od januarja sploh več ne izpopolnjujejo. Črta je obtičala, kjer je bila v začetku leta, oziroma od takrat je šla občutno navzdol, pa tega nočejo zabeležiti, ker bi morali tako javno priznati, da se je gospodarski položaj občutno poslabšal. To bi tudi nasprotovalo geslu »Vedno naprej, nazaj niti koraka«, kakor pravi naslov neke kominformovske knjige, ki so z njo preplavljene vse praške knjigarne.

V juniju so sprožili na Češkoslovaškem akcijo za preverjanje norm in znižanje plač približno za 30 %. Temu so rekli »uravnovešenje plač z blagovnimi fondi«. Ta ukrep je skupaj z ukinitvijo dodatnih nakaznic in občutno podražitvijo živil spravil delavce in vse delovne ljudi v še težavnejši položaj. Tisk piše o nesorazmerju med naraščanjem proizvodnje in povečanjem mezd v celoti. Tisk piše tudi o čezurnem delu, ki naj bi bilo glavni vzrok obupnega položaja. V resnici pa je čezurno delo le posledica nizkih mezd za osemurno delo. Nezadovoljstvo narašča in po deželi so začele hoditi oborožene vojaške patrulje.

LIP Kranj – obrat Škofja Loka je prvi začel izdelovati montažne hiše za izvoz

LIP Kranj izdeluje barake in lesene hiše za notranjo potrošnjo. Zdaj pa so proizvodnjo z reorganizacijo in dobavo novih strojev toliko povečali, da so sposobni začeti izdelovati lesene montažne hišice za izvoz. Po projektu domače generalne direkcije v lesnoindustrijskem obratu v Škofji Loki so bili ob koncu leta 1949 izdelani štirje vzorci lesenih termo hišic za Izrael, ki so bili tja poslani v marcu 1950. leta. Ker se inozemci, posebno Avstralija zanimajo za nabavo lesenih hiš, je bila vzpodbuda za izdelavo hišic za izvoz še večja. LIP Kranj — obrat Škofja Loka je prvi izdelal dva vzorca za Avstralijo, ki sta bila izdelana po doma projektiranih načrtih, v skladu z načrti kupca. Prvi štirje vzorci so bili sprejeti, kar je uspeh obrata v Škofji Loki, ki je hišice izdelal skrbno in brezhibno.

Montažne lesene hiše so tako projektirane in izdelane, da se na mestu samo sestavijo. Lesene hiše za Avstralijo izdelujejo z okni in vrati, kakor tudi s sobnim pohištvom, ki je vdelano v stene po najmodernejšem načinu. Vse potrebščine za izdelavo so domačega izvora, kar daje izdelkom še veliko večjo vrednost.

LIP Škofja Loka je začel delati pred petimi leti in to z več kot 70% nekvalificiranim kadrom. Zdaj pa so se delavci tako usposobili, da so skoraj že vsi kvalificirani. V obratu dela tudi 30—40 odstotkov žensk.

Kupci so z montažnimi hišami, izdelanimi v obratu v Škofji Loki zelo zadovoljni. To je razvidno iz tega, ker je Avstralija povabila vse interesente, zastopnike raznih držav, da takoj sklenejo pogodbe za nakup v največji količini. M.

V. redno zasedanje MLO glavnega mesta Ljubljane

Nadaljevanje s 1. strani

kjer je bilo lani oktobra meseca vpeljano znižanje obrokov za povprečno 10 %. Kakšne so bile količine, je razvidno iz naslednjega pregleda:

	1950	1951
sladkor	830 ton	845 ton
meso	1313 ton	1408 ton
maščobe	536 ton	736 ton
mlevski izdelki	6943 ton	9676 ton

Razen tega je bilo lani razdeljenih kot republiški dodatek 358 ton prehrambenih artiklov (ajdova moka, fižol, marmelada, riž, ješprenj, keksi), letos pa 734 ton, to je za 105 % več kot lani. Slabše je bilo z jajci, ki so jih lani potrošniki prejeli na karte 285 tisoč 770 kosov, letos pa samo 120.000 kosov. Vendar je bila letos možna boljša preskrba z njimi na trgu in so potrošniki dobili tudi večje količine jajc v prahu kot dopolnilno preskrbo.

Poleg zagotovljene preskrbe so potrošniki Ljubljane doslej prejeli v okviru pomoči organizacije CARE na 267.921 nakaznic in kolektivnih nakazil skupno še 241.128 kg mleka v prahu, 120.564 kg jajc v prahu in 71.019 kilogramov maščob.

Slabše je z mlekom, ki ga podjetje »Mleko« sedaj nudi potrošnikom 16.000 do največ 18.000 litrov na dan. Tu bo treba več skrbi posvetiti organizaciji odkupa in urediti transport tako, da bo mleko čimprej dostavljeno potrošnikom.

Na trgu socialistični sektor že uspešno intervenira, tako da cene polagoma padajo. Pri industrijskih proizvodih je najočitnejša tendenca padanja cen pri čevljih, medtem ko se cene tekstilnemu blagu bistveno niso spremenile zaradi velikega povpraševanja in zaradi podražitve surovin.

Lokalna industrija je izpolnila 44% letnega plana

Analiza izvršenega plana lokalne industrije v prvem polletju kaže, da je letni plan dosežen s 44 %. Za to, da plan ni bil dosežen v celoti, so v nekaterih podjetjih tudi objektivni razlogi: v pomanjkanju surovin, preseljevanju obratov itd. Stalež administrativnega osebja se je znižal povprečno za 40 %, s čemer pa se kakovost dela v administraciji ni poslabšala. Kljub temu nekatera podjetja vodijo borbo za povišanje osebja v administraciji.

Iz dosedanjega dela upravnih odborov, je razvidno, da so se v splošnem premalo bavili z vprašanjem proizvodnje, z izboljšanjem poslovanja, z znižanjem polne lastne cene itd., več pa s tistimi vprašanji, ki prinašajo neposredno, čeprav samo enkratno korist delovnim kolektivom, to je vprašanje dopustov, prekomernih nagrad, organiziranje izletov itd.

V Ljubljani še vedno primanjkuje obrtnikov

Tesno povezano z lokalno industrijo je treba obravnavati tudi našo obrtniško dejavnost, ki ima perspektive za velik razmah. Sedaj mora prebivalec Ljubljane čakati na uslugo ali izdelek v ključavničarski stroki povprečno 3 do 4 tedne, v mehanični 1 do 6 mesecev, v krojaški in šiviljski 3 do 4 mesece itd. To pomeni, da je obrtnikov še mnogo premalo in je torej napačno stališče nekaterih privatnih obrtnikov ter večine članov upravnega odbora Obrtne zbornice, češ da je v Ljubljani dovolj obrtniških delavnic in da je treba zavirati nadaljnja odpiranja novih obrtnih obratov.

Stanje komunalnih podjetij predstavlja za Ljubljano zelo težak problem, ker so skoraj vse te naprave zelo zastarele, saj se desetletja niso obnavljale in ker so zaradi nagle rasti mesta že mnogo premajhne. Glede na omejitev gradbenih del bo skušal MLO letos spraviti v čimboljše stanje že obstoječe ceste in hodnike. Na Zaloški cesti bo izvršen poizkus novih spodnjih temeljev za tramvaj, kar bodo, če bo poizkus uspel, uvedli tudi na ostalih progah.

V tem polletju je bilo dograjenih le manjše število stanovanj in je bila večina novih prostorov pridobljena z utesnitvijo in preselitvijo ustanov. Poleg tega je bilo dograjenih približno 500 stanovanj v malih hišicah. Sedaj je na področju Ljubljane nedokončanih okrog 950 stanovanj. Izvršilni odbor bo vplival na ustanove, ki gradijo te stavbe, da prvenstveno zaključijo ta dela.

Ne dopustimo reakciji zlorabljanja socialistične demokratizacije

V zelo živahni diskusiji, v kateri je sodelovalo večje število ljudskih odbornikov, je bilo nakazanih in deloma tudi razčiščenih več važnih problemov, od katerih je treba posebej omeniti zlasti tiste, ki so v zvezi s poživljenim delom reakcije. Ta očividno smatra, da je sedanja doba poglabljanja socialistične demokracije primerna, da si pribori nazaj izgubljene pozicije in posebno močno rovari zlasti na tistih področjih, kjer je socialistična fronta trenutno še najšibkejša. Tako so se pojavila v obrtništvu močna trenja in skušajo nekateri razbijati socialistični sektor ter v obrtništvu vzpostaviti nekako tako stanje, kot je bilo pred vojno. Najbolj je to prišlo do izraza na nekdanjih zasedanjih mestne in republiške obrtne zbornice. Ti razbijači so šli celo tako daleč, da si skušajo tudi v ostalih republikah ustvariti postojanke za borbo proti socialističnemu sektorju.

Vpliv dela reakcije se kaže tudi v poizkusih razbijanja kmetijskih zadrug. V razdiralnem delu se je združila vsa reakcija, posebno delaven pa je najreakcionarnejši del duhovščine, ki si zlasti skuša pridobiti našo mladino. Tako so v Ljubljani zopet pojavi, da duhovniki privabljajo otroke z delitvijo bonbonov, z otroki prirejajo izlete, igrajo nogomet itd. Na Viču je bil katehet tako predrzen, da je od direktorja šole zahteval, da mora ta skrbeti za obisk verouka. V Mostah so šli še dalje. Mladoletne deklice privabljajo s tem, da jim predavajo o spolnih vprašanjih, o zakonskem življenju, in tako zavestno kvarijo našo mladino, samo da bi jo pridobili zase. Dogodil se je že tudi primer, da je duhovnik zagrozil verniku, da bo pogubljen, če ne bo izstopil iz kulturno-umetniškega društva. Reakcija torej ne izbira sredstev, da bi dosegla svoj namen. Čas je, da podvzamemo ukrepe proti tistim, ki skušajo izigravati našo socialistično demokratizacijo, katero smo ljudem dolžni pravilno tolmačiti in usmerjati.

Po poročilih komisije za proučitev zdravstvenega stanja otrok, podkomisije za proučitev stanja družbene prehrane in poročilu komisije za prošnje in pritožbe, o čemer bomo zaradi pomanjkanja prostora poročali drugič, je Mestni ljudski odbor sprejel več važnih odlokov, med njimi: Odlok o hišnem redu, Odlok o javnem redu in miru, Odlok o tržnem in sejmskem redu ter Odlok o sestavi svetov pri IO MLO. Imenoval je tudi člane teh svetov, razrešil nekatere anketne komisije, ki so že opravile delo, za katerega so bile osnovane in ustanovil nekatere nove komisije. S tem je bilo to zasedanje Mestnega ljudskega odbora končano.

Proslava Dneva vstaje v Slapeh

Velika proslava Dneva vstaje bo tudi v Tuhinjski dolini v Slapeh, kjer je bila med NOV prehodna točka iz Zgornje in Spodnje Savinjske doline ter gornjegrajskega kota prek Slapov na motniško stran in obratno. Borci se bodo tega kraja dobro spominjali, saj je večkrat tekla kri za prehod skozi sovražnikove zasede. Tu že stoji spominska plošča žrtvam.

V programu proslave je bogat spored, ki ga bodo prispevale Zveza borcev in druge organizacije Tuhinjske doline.

Proslava se začne 22. julija ob 10. uri dopoldne. Po proslavi bo ljudska zabava. Borci vseh enot NOV, ki se spominjate Slapov, pohitite ta dan tja, kjer bo zbrano tudi prebivalstvo Tuhinjske in obeh Savinjskih dolin. D. F.

Na Konjiški gori bodo odprli obnovljeno partizansko bolnišnico

Člani ZB v Slovenjskih Konjicah bodo za 10. obletnico vstaje odprli obnovljeno partizansko bolnišnico na Konjiški gori. Na večer pred praznikom bo v Slov. Konjicah akademija, pri bolnišnici pa taborjenje. Na praznik pa bo zjutraj ob 8. uri napad na bolnišnico, nato pa otvoritev in odkritje spomenika padlemu borcu. Borci 14. divizije, ki so sodelovali v borbah v okolici Slemen, Tolstega vrha in Spitaliča na Konjiški gori, se bodo bolnišnice prav gotovo še spominjali in se proslave udeležili. — gk.

Tudi nas obiščite!

Dolnja Trebuša je tiha vasica ob stekališču dveh gorskih dolin iz Gornje Trebuše in Oblakovega vrha, ki sta vezani z Idrijsko dolino. Kraj je romantičen in zanimiv ter važen iz narodnoosvobodilne vojne. Saj je bil prav naš kraj važna prehodna točka.

Na praznik narodne vstaje 22. julija bo pri nas zelo živahno. Tu bo partizanski tabor, na katerega se ljudje pridno pripravljajo, da tovariško in prisrčno sprejmejo stare znance, s katerimi so delili dobro in slabo med vojno. Zjutraj bo budnica, ki bo ljudi razgibala, dopoldne bo manever in streljanje na nagrado. Popoldne pa bo spominski govor, nakar bodo nastopili domačini z enodejanko »Lovorjev venec«, pevski zbori iz Dolnje Trebuše, Slapa in Sv. Lucije pa bodo zapeli borbene in narodne pesmi. Nato bo prosta zabava in ples ob zvokih godbe v dvorani nekdanje vojašnice, ki jo prav zdaj domačini urejajo.

TUJI LETOVIŠČARJI PRIHAJAJO V JUGOSLAVIJO

V torek je prispela v Ljubljano nova skupina švicarskih letoviščarjev, ki so se mudili v ponedeljek na Bledu, v torek pa so nadaljevali pot v Zagreb in Opatijo. To je največja skupina Švicarjev, ki je prispela v tej sezoni v Jugoslavijo. Skupina študentov švicarskih univerz je potovala po naši državi že prej. V nedeljo je prispela v Ljubljano tudi nova skupina francoskih študentov na krožnem potovanju skozi osem evropskih držav. To je že deveta skupina letoviščarjev iz Francije, ki so prispeli v letošnji sezoni v našo državo. Prva skupina turistov iz Belgije bo prispela na Bled te dni. Obiskali bodo tudi Ljubljano, Beograd in Dubrovnik. Največ letoviščarjev prihaja k nam iz Avstrije, zlasti iz Dunaja. Večina gre na Bled in morje. V nedeljo sta prispela na Bled dva avtobusa avstrijskih izletnikov, nekateri pa prihajajo z avtomobili in motocikli.

Proslava 562-letnice kosovske bitke v Los Angelesu

Več sto članov srbske cerkvene občine v Los Angelesu je proslavilo pred cerkvijo Sv. Save 562-letnico kosovske bitke. Na slovesnosti je govoril pravoslavni duhovnik Mirko Vujišić, ki je poudaril, da morajo biti jugoslovanski narodi enotni in složni. Na prošnjo navzočih je govoril tudi jugoslovanski predstavnik Mladen Sojič, ki so ga zborovalci navdušeno pozdravili. Izrazili so velike simpatije za boj, ki ga bijejo jugoslovanski narodi za obrambo svoje svobode in neodvisnosti.

Foča bo kmalu dobila električno razsvetljavo

Od vasi Njuhe do Vitkovića, na 18 km dolgi progi, delavci in vojaki hite postavljati zadnje drogove daljnovoda, po katerem bo napeljan v Fočo električni tok iz nove elektrarne v Mesičih. Pred štirimi leti je dobila Foča star agregat, ki se je pred dobrim mesecem znova pokvaril, tako da je ostalo mesto v temi. Če ne bo posebnih ovir, bo Foča čez mesec dni zopet imela električno razsvetljavo. Zdaj je eno zadnjih mest v Bosni in Hercegovini, kjer ne sveti električna luč.

Skupščina Mednarodne unije alpinistov bo na Bledu

Na Bledu bo od 13. do 18. julija dvanajsta redna letna skupščina Mednarodne unije alpinistov. Razen zastopnikov Planinske zveze Jugoslavije bodo prišli na skupščino delegati iz 10 tujih držav. Skupščina bo med drugim proučila vprašanje podpore invalidom, ki so se ponesrečili v planinah.

Ob skupščini Mednarodne unije alpinistov bo odprla Planinska zveza Jugoslavije razstavo, po skupščini pa bodo šli tuji zastopniki na Triglav, v Gozd-Martuljak, Planico, Trento, na Komno, v dolino Soče, Postojnsko jamo in k slapu Savice.

Planinska zveza Jugoslavije je od ustanovitve 1948 včlanjena v Mednarodni uniji alpinistov ter ima s svojimi 130.000 člani v njej precejšen vpliv.

Stroj, ki izdela 2500 cigaret v mi[illegible]

V tobačni tovarn[illegible] su so v ponedeljek pognali stroj, [illegible] zdela v minuti 2500 cigaret. Konstruiral ga je inž. Jovan Vučević, pomagal pa mu je večkratni novator in racionalizator Vekoslav Jovanović. Stroj so izdelali iz domačega gradiva v mehanični delavnici niške tobačne tovarne. Novi stroj izdeluje hkrati dve vrsti cigaret. Če bi zamenjali vse sedanje stroje v niški tobačni tovarni s takšnimi, bi prihranili letno samo pri delovni sili nad 15 milijonov dinarjev.

Na Hrvatskem so se zelo razpasli volkovi

Na Hrvatskem so povečali akcijo za uničevanje volkov, ki povzročajo v nekaterih krajih, zlasti v Liki veliko škodo živinoreji. V zadnjih štirih letih so poklali volkovi na Hrvatskem po nepopolnih podatkih čez 20.000 ovac, kozličev in koz, okrog 600 glav goveje živine, 500 prašičev in 400 konj ter oslov. Razen tega so poklali 10.000 zajcev in nad 700 srn in jelenov. Posebni štabi, sestavljeni iz izkušenih lovcev, predstavnikov množičnih organizacij in JA, bodo pripravili za letošnjo jesen in zimo množične akcije za uničevanje volkov. Zastrupljanje volkov se je izkazalo veliko bolje kot pa pogoni na volkove.

Gozdna uprava je izplačala pol milijona dinarjev na račun nagrad za pokončavanje volkov. Za ubitega volka izplača gozdna uprava 800 din. za volkuljo pa 1000 din. Državni zavarovalni zavod daje še dopolnilno nagrado 500 dinarjev. Tudi glavna uprava za kmetijstvo bi morala določiti posebne nagrade, kajti volkovi povzročajo največ škode prav kmetijstvu.

Posegli so po zakladu v nepristopni globeli

Na vrhu gozdnatega hriba nad globeljo, ki ji ne dogledaš dna, poje traktorski motor. Okrog vlada takšna tišina, da motor slišijo do 6 km zračne črte daleč. Ko je tišina tu, slišijo sem z Mokreca, od severnovzhodne strani, motor ročne žage, čeprav je tja nad dve uri hoda. Sem pa tudi prodira iz globeli šumenje Zale. Če jo ubereš naravnost, kakor se zdi skoraj navpično navzdol, prispeš ali prikotališ se do dna, do deviške rečice v pol uri. Pot na hrib pa traja približno eno uro, pač glede na to, kakšen turist si. Na tej poti še naletiš sprva, v zgornji polovici strmine, ki ima značaj nedotaknjenega pragozda, tu in tam na ostanke starih poti. V spodnji polovici je strmina še bolj divja. Tja menda ne zaide niti divjačina, kaj šele človek. Tudi ptic ne slišiš. Celo ob najlepšem dnevu se ti zdi tu mračno. Nekoliko zbegan vrtaš z očmi navzgor proti nebu med gostim drevjem, ki ga prepleta bršljan. Mnogo je bukovja, med njim pa si utirajo pot do zraka in sonca jelke, ravne kakor bi ustrelil.

Železen »maček«, ki ga vidimo na sliki, bo vlekel posekana drevesa iz globeli

Toda tu, na Rakitniški planoti, na hribu, ki ga obkroža na severu Zala, pritok Iške, na jugu pa Crni potok, ki se prav tako izliva v Iško, tu med Sv. Vidom in Osredkom, je bilo doslej pravzaprav vse rastlinstvo zaščiteno pred človekom, ne pa pred padanjem. Kaj bi naj počel človek v globeli, kamor ne drži nobena cesta, ko je nad njo dovolj lesa, ki je bil tudi tam skoraj brez vrednosti in pomena? Vendar domačini vedo povedati, da so Rakitničani pred prvo svetovno vojno imeli nekje v soteski blizu Iške žago. Drevje so polirali kolikor mogoče blizu vode. Ko je Zala spomladi narasla, so les spravljali do žage. Iz soteske so po neverjetni »cesti« vlačili z živino deske. Toda leta 1912 niso več prihajali v sotesko. Se zdaj naletiš ob Zali in deloma v njeni strugi na velik kup strohnelega lesa. Okrog in okrog v stenah soteske pa hira in »umira« naravne smrti drevje kakor v afriškem pragozdu.

Vendar je to preteklost. Pred dobrim mesecem so strokovnjaki ljubljanskega mehaničnega podjetja lesne proizvodnje izbrali na hribu primeren prostor, pogledali proti dnu globeli, začeli trasirati smer žičnice in v prihodnjih tednih napeli močno, 22 mm debelo jekleno žico 650 m v globino pod kotom 22º. Tu bi naj cerkniško lesnoindustrijsko podjetje izvlačevalo bukove in jelove hlode. Spomladi so posekali že precej lesa. Računajo pa, da je v soteski okrog 12.000 m³ zrelega lesa, ki bi ga bilo mogoče izvleči z žičnico. Toda takšno žičnico z žičnim žerjavom konstrukcije ing. A. Kostenapfla imamo šele eno. To je prototip, ki bi ga konstrukter želel korenito preskusiti, mehanično podjetje pa bi ga tudi potrebovalo v svoji delavnici, kjer začenja izdelovati v serijah pomembno mehanizacijsko napravo. Pri nas pa se v vseh strokah zelo mudi. Zato tudi novo vrsto žičnega žerjava morajo hočeš nočeš preskušati že v sami proizvodnji: edinstven primer je menda, da v proizvodnji uporabljajo prototip.

Prejšnjo soboto so končali težavno napenjanje žične vrvi v globeli. Po šestkrat na dan so se včasih spuščali v sotesko in se vračali po skoraj navpični steni. Kako se takšni reči streže, razume le tisti, ki je to sam poskusil. Končno so montirali zastavljača, zgornjega in spodnjega, med katerima se po žici »sprehaja« žerjav. Ko žerjav prispe v dolino, ga zastavi zastavljač, nekakšna zavora: po škripcu se od žerjava spusti do tal jeklena vrv s kljuko. Kljuka se zagrize v hlod, nakar vrv dvigne hlod do žerjava, ki potem odpelje s hitrostjo do 25 km na uro na vrh hriba. Vrv, ki vleče žerjav, navija traktorski motor na vitel.

Na prvi pogled je vse to preprosto. Vendar bi bil edinstven primer, če bi prototip popolnoma ustrezal že spočetka, da bi ga sploh ne bilo treba izpopolniti. Doslej so ga preskušali na Golovcu v Ljubljani in v Ribnici. Morali so biti zadovoljni. Zdaj pa se je pokazalo, da bo vendar treba mehanizem nekoliko izboljšati, kar pa bo najbrž delo le nekaj ur. Žerjav vleče popolnoma gladko lažje hlode, ki ne vsebujejo nad kubični meter. Pri težjih hlodih ima včasih svoje muhe, ko začne teči in ko bi vrv s hlodom morala ostati trdno speta z vozičkom.

Mogočna jeklena roka pa je že posegla v doslej nepristopno globel po velikem zakladu. Poprej revni kraji za Rakitniško planoto, kjer je naseljenost zelo redka (tam skoraj laže srečaš divjega prašiča kakor človeka), so postali čez noč bogati. Odprta je pot do velike gozdne zakladnice. Od Sv. Vida so proti Osredku tudi že zgradili nekaj kilometrov kamionske ceste, po kateri bodo odvažali les od žičnice bodisi na cerkniško žago ali na okrog 25 km oddaljeno železniško postajo na Rakeku. Sn

Razgovor z Etbinom Kristanom v Zagrebu

Poročali smo že, da se je Etbin Kristan mudil več dni v Zagrebu. Zagrebški novinarji so ga obiskali in govorili z njim o vtisih, ki jih je dobil med dosedanjim bivanjem v stari domovini. Kristan jim je pripovedoval, da je bil vedno predvsem agitator. V devetdesetih letih je delal v Zagrebu kot novinar. Pisal je v Vijenac in prevajal hrvatske književnike za Agrammer Tagblatt. Glede sedanjega položaja med našimi izseljenci je rekel, da je med Slovenci v Ameriki nekaj klerikalcev, toda Slovenski narodni svet je zelo močan. Informbirojevci hitro izgubljajo tla pod nogami tudi med Hrvati, ki žive složno s slovenskimi in srbskimi izseljenci. Politika jugoslovanske vlade jim je jasna. K temu je mnogo pripomogel tudi Novi list.

O Komunistični partiji ZDA je Kristan rekel, da gre slepo za Informbirojem. Ko govori človek z njenimi člani, nikoli ne ve, ali ima opraviti z odkritosrčnimi komunisti ali z vohuni NKVD. »Nikoli nisem hotel stopiti v to partijo, ker je vedno nastopala z geslom: »Kar so storili v Rusiji, bomo storili tudi mi v ZDA!« je rekel Kristan. »Amerika je čisto nekaj drugega, kakor pa Rusija.«

Etbin Kristan se je v razgovoru večkrat povrnil k svoji priljubljeni temi, kulturi in izobrazbi. »Ljubljana,« je rekel, »je za ameriške razmere majhno mesto, pa ima tri gledališča in filharmonijo, in vsa so vedno polna. Cleveland pa ima nad pol milijona prebivalcev, a samo opero in dvoje gledaliških poslopij, stalnega ansambla pa sploh ne. Nisem pričakoval, da bom našel v Jugoslaviji raj. Povsod pa sem videl, da ljudje vestno delajo. Videl sem navdušenje ljudstva za politiko, ki hoče ohraniti neodvisnost Jugoslavije. Vedno sem bil prepričan, da se socializem ne more razvijati po šabloni, marveč v skladu s pogoji, ki jih je treba v mnogih primerih šele ustvariti. Zdaj sem videl, da dela Jugoslavija prav tako. Zato sem prepričan, da bo postala učiteljica drugih. Slišal sem tudi zabavljanje, toda to je znak svobodne kritike, kar je zelo važno, ker sicer ni napredka. Jugoslavija živi povsem novo življenje,« je zaključil Etbin Kristan razgovor.

Golob miru: »Nevarna igra! Radoveden sem, če bom spet jaz tisti, ki bo imel od nje osmojena krila . . .«

PRESENETLJIV USPEH JUGOSLOVANSKEGA ATLETA NA FINSKEM

Ceraj je v teku na 3000 m čez ovire postavil letos najboljši čas na svetu

Helsinki, 11. julija. — Po prvem gostovanju naših tekačev Segedina, Ceraja in metalca kladiva Gubijana na Finskem, so omenjeni atleti nastopili tudi na mednarodnem tekmovanju v mestu Turku. Na drugem tekmovanju v tem mestu, kjer so poleg Fincev tekmovali tudi nemški atleti, je Zdravko Ceraj dosegel v teku na 3000 m čez ovire letos najboljši rezultat na svetu, ki je presenetil vso športno javnost doma in v inozemstvu, saj Ceraj že dve leti ni nastopil v tej disciplini niti se ni zanjo pripravljal. Progo je pretekel v času 9 minut in 6 sekund (9:06,0). Ceraj je zmagal tudi na 3000 m z rezultatom 8:25,0 in sicer na prvem tekmovanju v Turku. Finec Touman je bil drugi z 8:27,0, naš Peter Segedin pa tretji z 8:34,0. Segedin je bil do tega Cerajevega uspeha drugi na svetovni lestvici tekačev v teku na 3000 m čez ovire. Ostali rezultati:

100 m: Haas (Nemčija) 10.8; skok v višino: Mikelen (Finska) 193 cm; kopje: Nikanen 72.90 m, skok ob palici: Olenius in Kataja (oba Finska) 4.00 m.

Rezultati drugega tekmovanja v Turku: 200 m: Haas (N) 22.0; 800 m: Banah (N) 1:54,5, met kladiva: Storch (N) 55.41 m.

ZDRAVKO CERAJ

ŠTIRJE NAŠI TEKAČI MED PRVO DESETORICO NAJBOLJŠIH NA SVETU NA 3000 m ČEZ OVIRE

1. Ceraj (J) 9:06,0,
2. Kazancev (SZ) 9:06,6,
3. Segedin (J) 9:07,2,
4. Djuraškovič (J) 9:08,2,
5. Lebrun (Francija) 9:13.8,
6. Tijodo (Francija) 9:13.8,
7. Karlsson (Švedska) 9:14,4
8. Štefanovič (J) 9:19,2,
9. Blomster (Finska) 9:21,6,
10. Lecca (Francija) 9:23,4.

Tekač Ashenfalter (ZDA) je z 9:24,5 šele na dvanajstem mestu. Naš Stritof je z 9:28,2 šestnajsti na svetu. Specialni dopisnik najboljšega francoskega športnega lista L'Equipe v svojem poročilu s Finske ne more prehvaliti Ceraja, pa tudi Segedina in poudarja edinstven uspeh našega tekača v disciplini, na katero se sploh ni pripravljal.

London, 11. julija. Sovjetska ženska ekipa je prekosila dosedanji svetovni rekord v teku na 3×800 m. Po poročilu uradne sovjetske časopisne agencije Tass, je ekipa: Klara Dmizruk, Polina Solopova in Valentina Pomogajeva pretekla progo v 6:44,8 min.

Prvič so poleteli z motornim letalom

Že nekaj mesecev se je skupina mladincev pridno pripravljala na prvi polet z motornim letalom. Vseh 12 učencev je z uspehom opravilo izpit, vendar so šele pred dnevi prvič poleteli v sinje nebo.

Skupina mladincev se je zbrala na letališču v Polju pri Ljubljani in sprejela od komandanta motorne šole zadnja navodila pred poletom. Vsi so nestrpno ogledovali nebo, letalo in opremo. Prepričani so bili v uspeh svojega prvega poleta. Motorji dvosedežnih letal »Trojka« so zabrneli in že so bili pripravljeni za start. Prvi je stopil vanj Frelih z instruktorjem Šercem. Oba sta si oprtala vezi in motor je zapel močneje.

Znak za vzlet. Letalo je nekaj metrov drvelo po tleh, nato pa se je dvignilo kot bi ga izstrelil iz topa. Ponosno je poletelo nad ravnino ljubljanskega letališča, preletelo železniško postajo in izginilo proti Šmarni gori, tako da so ga oči mladincev z letališča že komaj spremljale. Z druge strani letališča je letalo preletelo Savo in se nato jelo spuščati. Še nekaj metrov nad zemljo in letalo je srečno pristalo.

Ves srečen je stopil iz letalske kabine mladi letalec in se na glas nasmejal, — prvi polet je uspel. Naslednji učenec Kocjančič je komaj pričakoval trenutka, ko bo prvič poletel nad Ljubljano in iz zračnih višin pozdravil domačo hišo. Medtem ko se je pripravljal v letalu in čakal znak štarterja, ki je držal v rokah rdečo in belo zastavo, je z drugim letalom upravljal mladinec iz Litostroja Janžekovič. Visoko v zraku je krožilo njegovo letalo in kdo od zemljanov, ki so ga opazovali, bi si mislil, da sedi v njem vajenec iz Litostroja, ki je še dopoldne delal v mehanični delavnici. Toda on ni edini delavec. Več jih je med tečajniki, ki dopoldne delajo, popoldne pa se posvetijo letalstvu.

Prvi dan so prišli vsi na vrsto. Vsak je napravil dva kroga. Učenci morajo paziti na orientacijo in sproti razlagati instruktorju smer in kraj letenja, zlasti pa ne smejo pozabiti na hitrost motorja.

Med letalci so tudi tri dekleta. Zupanova in Bernardova sta že padalki in njuna največja želja je, postati pilot. To željo imajo vsi. Nekateri so sicer že jadralni piloti, toda v armado hočejo priti izurjeni tudi v motorni pilotaži. Danica Rabuza je imela pri samostojnem opravljanju z letalom popolnoma drugačne občutke, kakor vselej, kadar je bila v letalu kot padalka. Nad 40 skokov je napravila v dobrih treh letih, vendar se tako srečne še nikoli ni počutila kakor sedaj, ko ji je Letalska zveza omogočila, da opravi izpit za motornega pilota. V bodoče bo Danica sama pilotirala, tako da za padalske tečaje ne bo več potrebovala posebnega pilota.

Letenje prvega dne se je dobro končalo. Letala so tečajniki še očistili in spravili v hangar. Instruktorja Šerc in Nedog pravita, da sta prvi dan z učenci dokaj zadovoljna. Tudi upravnik šole Bajc in komandant Cirilski sta ponosna na svoje bodoče pilote. Ur.

Šah po svetu

Conski turnir v Benetkah za žensko prvenstvo sveta

Benetke, 11. julija. Benini — Velap remi, Rodzant — Jovanovič 1:0. Jovanovičeva je igrala tvegano, ker je hotela popraviti svoj položaj. Igrala je budimpeštanski gambit, čeprav ga ne pozna. Nizozemka je ohranila kmeta več in v končnici partijo dobila.

Cvenkelj — Bises, prekinjeno v boljšem položaju za Belgijko. Hamskert — Rindel prekinjeno v nekoliko boljšem položaju za Nizozemko.

Danes dopoldne sta nadaljevali prekinjeno partijo Cvenkljeva in Rindelova. Partija je bila znova prekinjena, pri čemer ima Cvenkljeva upanje na zmago. Po tretjem kolu vodi Italijanka Benini z 2,5 točke.

Schlechterjev turnir

Dunaj, 11. julija. V desetem kolu je Šved Lundin premagal Czerniaka. To je bil prvi Czerniakov poraz, ki pa ne bo vplival na njegovo zmago na turnirju.

Partije Michel : Kinzel, Steiner : Beni in Grünfeld : Nestler so se končale remi. V prekinjeni partiji ima ing. Vidmar proti Henlingerju boljšo pozicijo. Prekinjena je tudi partija Müller : dr. Lasker.

Stanje po X. kolu: Czerniak 8, Lundin 6 (1), Grünfeld 5 in pol, Beni in Michel 5, Kinzel in ing. Vidmar 4 in pol (1), Steiner 4 in pol, Müller 4 (1), dr. Lasker 3 in pol (1), Nestler 3 in pol, Henlinger 3 (1).

Danes bo XI. (zadnje) kolo Schlechterjevega turnirja.

•

Nemški slepi šahisti so nedavno končali svoje prvenstvo, na katerem je sodelovalo 17 najmočnejših igralcev Nemčije. Zmagovalec tega svojevrstnega prvenstva je W. Würtz iz Kölna. Slepi igrajo s pomočjo posebnih šahovnic in figur, kar jim omogoča otipati posamezne pozicije. Seveda zahteva tako igranje od njih tudi precejšen napor. Tudi pri nas je med slepimi, zlasti med mladino, šah precej razvit posebno v Ljubljani, Sarajevu, Zemunu in Beogradu. Zanimivo je prebrati članek o vlogi šaha v življenju slepega otroka v marčni številki slovenskega glasila »Šah«.

Nedavno so Danci odigrali dvoboj na 37 deskah s šahovskim klubom v Flensburgu in ga izgubili z visokim izidom $9^1/_2$: $27^1/_2$.

Prvak Züricha je postal mladinec Bhend z 8 točkami pred Feldmanom $6^1/_2$.

Ameriški mladinec Larry Evans je izgubil na spominskem turnirju M. Wertheima v New Yorku proti Reshewskemu, Guimardu in mladincu Bisquerju. ostalih 8 partij turnirja pa je dobil ali remiziral in obstal na 5. mestu pred svojimi tekmeci Byrnom, Horowitzem, Guimardom, O'Kellyjem in tremi ameriškimi mladinci Bisquierjem, Kramerjem in Shainswitom. Evans je velika nada ameriškega šaha.

Odbojkarji bodo spet tekmovali po prejšnjem sistemu

Na plenumu Odbojkarske zveze Jugoslavije so spremenili način tekmovanja za državno prvenstvo (po conah) in znova ustanovili zvezno ligo.

Razen centralne zvezne lige, sestavljene iz 10 članov, bosta ustanovljeni tudi dve conski ligi (verjetno po 8 članov). V zvezno ligo bodo prišle po tri prvoplasirane ekipe iz vzhodne in zapadne lige, a prve štiri ekipe s tega tekmovanja pridejo v zvezno ligo. Zvezna liga se bo obnovila tako, da bosta 9. in 10. ekipa izpadli iz tabele, namesto njih pa bosta prišla prvaka vzhodne in zapadne cone. Tekmovanje ženskih ekip se bo vršilo kot doslej (po conah), število ekip v conah pa se bo povečalo od 6 na 8.

Na plenumu so posvetili precej pozornosti tudi pripravam naše reprezentance za prvenstvo Evrope, ki bo v Parizu od 19. do 23. septembra. Sklenili so, da bo 1. in 2. septembra v Beogradu izbirno tekmovanje, na katerem bosta sodelovali reprezentanci Hrvatske in Slovenije in dve izbrani ekipi iz Srbije. Po tem tekmovanju bo komisija 6 strokovnjakov odredila ožjo izbiro igralcev, ki bo nadaljevala skupne priprave v Beogradu do odhoda v Pariz.

Nepričakovan poraz svetovnega prvaka Robinsona

London, 11. julija. Sinoči je bil v Londonu boksarski dvoboj za svetovno prvenstvo v srednji kategoriji med dosedanjim svetovnim prvakom črncem Robinsonom (Ray Sugar Robinson) in prvakom Velike Britanije Randolphom Turpinom, ki je tudi črnec. Dvoboj se je končal z nepričakovano, toda zasluženo Turpinovo zmago po točkah in je trajal 15 rund. To je drugi Robinsonov poraz pri 130 dvobojih. Zato pa je tem pomembnejša zmaga 23-letnega Turpina, ki je bil v devetih rundah boljši od svojega velikega nasprotnika. Robinson je dobil samo 4 runde, dve pa sta se končali neodločeno. Od 11. runde, ko je videl, da je njegov naslov svetovnega prvaka v nevarnosti, je začel Robinson ostro napadati, vendar pa se je Turpin sijajno branil in se mu je posrečilo ohraniti pridobljeno prednost. Revanžni dvoboj bo verjetno 26. septembra v New Yorku.

Dvoboj je gledalo 19.000 ljudi. Dosedanji skupni dohodki od vstopnic znašajo nad 80.000 funtov šterlingov. Robinson bo dobil na račun nagrade nad 30.000 funtov, Turpin pa nad 10.000. Ostanek denarja bo šel za državne takse in stroške dvoboja.

Kratke vesti

Polfinale v Riu

Rio de Janeiro, 12. julija. Včerajšnji rezultati nogometnega tekmovanja v Braziliji (polfinale) so naslednji? V Riu de Janeiru: »Vasco de Gama« — »Palmeiras« 1:2 (0:1); v Sao Paolu »Juventus« (Italija) — »Austria« 3:3 (1:0). »Austria« je v zadnjih 30 sek. z 11-metrovko zabila gol, s katerim je rezultat izenačila.

•

Ljubljana. — Včeraj je ligino moštvo Odreda v prijateljski nogometni tekmi porazilo enajstorico Korotana iz Kranja s katastrofalnim rezultatom 17:0.

Rim. — Za svetovno prvenstvo v skokih s padalom, ki bo od 18. do 21. avgusta na Bledu, so Italijani prijavili 7 svojih najboljših padalcev.

Beograd. — Teniška tekmovanja za državno prvenstvo bodo od 23. julija dalje v Beogradu. Milan Branovič bo na čelu naše državne reprezentance, ki bo igrala od 17. do 19. julija v Kitzbüchlu proti avstrijski državni reprezentanci. Drugi član našega moštva za igro posameznikov bo Petrovič, v igri parov pa nas bosta zastopala Branovič in Laszlo. Tekmovanja bodo po sistemu Davisovega pokala.

Maribor. — Na uličnih kolesarskih dirkah v Mariboru, katerim je prisostvovalo 3500 gledalcev, je zmagal Milivoj Bat iz Zagreba pred domačinoma Rozmanom in Podmiliščakom.

New York, 10. julija. Wimbledonski zmagovalec Dick Sawitt je bil določen za vodjo teniške reprezentance ZDA, ki se bo srečala z japonskimi teniškimi igralci v prvem kolu severnoameriške cone tekmovanja za Davisov pokal. V reprezentanci ZDA bodo nastopili še Herbie Flam, ki ga je premagal Sawitt v polfinalu wimbledonskega turnirja, Bill Talbert, ameriški teniški igralec št. 5 in Tony Trabert, ki je na 12. mestu ameriške lestvice.

Teniško srečanje med reprezentancama ZDA in Japonske bo 20. junija v Louiswillu v državi Kentucky.

Pevskemu zboru v Laškem želimo še mnogo uspehov

Dalj časa po osvoboditvi v Laškem niso mogli rešiti vprašanja pevskega zbora, odnosno pevskega društva. Člani bivšega pevskega društva »Hum« so nameravali ostati pod firmo starega predaprilskega pevskega društva, zdaj zopet preiti v sklop gasilskega društva in tam razviti svojo dejavnost. Bilo je mnogo trenj in nesporazumov med člani bivšega »Huma« in lokalnimi činitelji vse dotlej, dokler se ni zavzel za vso zadevo tov. Julij Gorič, uslužbenec pri rudniku Laško. Tov. Gorič je kmalu odpravil vse nezdrave razmere in dosegel, da se je leta 1949 ustanovilo v Laškem pevsko društvo v okviru SKUD Laško-Rečica, ki se je kasneje preimenovalo v SKUD »Dušana Poženela in Franca Peternela«. Iz laških in rečiških pevcev omenjenega SKUD je znal tov. Gorič ustvariti iskren in močan kolektiv, ki je ob svoji ustanovitvi štel že 60 članov moškega in ženskega pevskega zbora.

Na pobudo agilnega pevovodje se je pevsko društvo že naslednje leto povečalo na 70 članov. Številne pevske vaje in zavestna disciplina vseh članov zbora so kmalu prinesli društvu zavidljive uspehe. S spretno roko si je znal tov. Gorič izbirati in gradititi pevce-soliste, med katerimi zlasti slovi preprosto kmečko dekle Marija Škarjatova, ki s svojim liričnim sopranom osvaja poslušalce. Društvo je prvič nastopilo v javnosti z izbranim sporedom na oblastnem tekmovanju v Žalcu leta 1950. Pod veščo taktirko svojega pevovodje so pevci dosegli prvo mesto v A kategoriji — t. j. v najbolj zahtevni kategoriji.

Okronani s tem uspehom so se nato pojavili tudi na medokrajnem tekmovanju pevskih zborov v Kranju. Tudi tu so požeii največ točk in dosegli visoko priznanje: odšli so na republiško tekmovanje v Ljubljano. Tam so v celi vrsti zborov dosegli drugo mesto v Sloveniji. To je bil vsekakor uspeh.

Pevsko društvo je lani sodelovalo pri raznih partizanskih tednih, prav tako pa tudi pri vseh javnih proslavah v Laškem in Rečici; priredilo je tudi uspela koncerta ob začetku in koncu Hmeljskega tedna v Socki in Žalcu.

Letos so aprila priredili samostojen koncert v Laškem in Rečici ter se udeležili oblastnega in okrajnega tekmovanja v Rečici in Celju, kjer sta mešani in ženski zbor osvojila diplomi.

Udeležba zbora na partizanskem pohodu v Kozjem in St. Vidu pri Planini ter sodelovanje ob proslavah 10-letnice OF v Laškem-Rečici, koncerta v Grižah in Celju, desetdnevni izlet na morje, kjer so priredili 4 večje koncerte na Braču in v Splitu, vse to priča o veliki prizadevnosti zbora, o njegovih kvalitetah, zlasti pa o veliki ljubezni tega kolektiva do ljudstva, ki mu prinaša njegovo pesem v umetniški obliki.

Pevski zbor ne bi žel tako lepih uspehov brez agilnosti in neutrudljive vneme tov. Julija Goriča, ki je žrtvoval marsikatero noč za priprave na koncerte in nastope.

Pohvaliti pa moramo še upravo rudnika Laško, ki društvu pomaga z avtobusom in kamioni. Prav tako tudi pravilno pojmuje pomembnost kulturnega poslanstva omenjenega društva vodstvo elektrarne v Debru pri Laškem.

Pevskemu društvu SKUD »Dušana Poženela in Franca Peternela« želimo še mnogo takih uspehov. V. M.

Na

tradicionalne krožne avto-moto dirke v Škofji Loki

ki bodo v nedeljo, 15. julija ob 10. uri (trening v soboto od 17. do 19. ure), Vas vabi

AVTOMOBILSKO-MOTOCIKLISTIČNO DRUŠTVO ŠKOFJA LOKA

Šah pri nas

Šahovsko prvenstvo Hrvatske

V prvem kolu šahovskega tekmovanja za prvenstvo Hrvatske so bili doseženi tile rezultati: Horvat : Udovčič 1:0, Fuderer : Kindij 1:0, Berič : dr. Licul 1:0, Bertok : Filipčič remi, Bonert : Labura 1:0, Mikulac : Jonke 1:0, Petek : Krznarič 1:0, Uchlíř : Klofutar remi, Rabar : ing. Jerman 1:0, dr. Kalabar : Damjanovič prekinjeno.

II. kolo: Udovčič : dr. Kalabar 1:0, ing. Kindij : Horvat 1:0, Fuderer : dr. Licul 1:0, Filipčič : Berič remi, Labura : Bertok remi, Bonert : Jonke 1:0, Mikulac : Krznarič 1:0, Petek : Uchlíř 1:0, Rabar : Klofutar remi, Damjanovič :

MLADINSKO PRVENSTVO SLOVENIJE

Vodi še vedno Cuderman (ŠK Triglav) s $7^1/_2$ točkami

Na včerajšnjem 10. kolu so bili doseženi naslednji izidi: Crepinšek : Aćko $^1/_2$, Horvat : Sila $^1/_2$, Guzel : Vošpernik 1:0 Gabrovšek : Njegovan 0:1, Cuderman : Blinc $^1/_2$, Lorbek : Trampuž $^1/_2$, Segala : Habe 1:0, Svetina : Donik 1:0.

Tako je stanje na tabeli naslednje: Cuderman $7^1/_2$, Njegovan in Guzel 7, Sila in Blinc $6^1/_2$, Vošpernik, Trampuž 6, Crepinšek $5^1/_2$.

Zadnjih pet kol bo verjetno dalo borbene partije. Mladinci višjih kategorij (Vošpernik, Blinc, Trampuž) bodo gotovo podvzeli vse za boljši vzpon k vrhu. Ali bodo uspeli? Mariborski mladinci so pokazali dobro znanje in izredno borbenost, kar jim tudi v naprej daje možnosti za držanje pridobljenih mest. Bomo videli!

PROF. L. GABROVŠEK BRZOPOTEZNI PRVAK ŠK TRIGLAV

Pred kratkim je bil odigran brzopotezni turnir ŠK Triglav, na katerem je sodelovalo 14 igralcev. Prvak za mesec julij je postal prof. L. Gabrovšek (ŠK Krim) z $11^1/_2$ točkami. Sledijo: Šiška $9^1/_2$, Požar 9, Arigler 8, Cuderman in Mrzlikar $7^1/_2$, prof. Stupan, Trampuž in Radovanovič 7 itd.

•

Slovenska prvakinja Slavica Cvenkl je pridobila pravico igranja na conskem turnirju za žensko svetovno prvenstvo v Benetkah na podlagi uspehov zadnjih let. Na prvem ženskem prvenstvu FLRJ v Beogradu je bila druga, na drugem prvenstvu v Novem Sadu je tudi druga, na III. prvenstvu v Ljubljani deli prvo mesto z Lidijo Timofejevo in na zadnjem ženskem prvenstvu v Skopju je kljub bolezni osvojila drugo mesto za Verico Jovanovič. Lansko leto je bila povabljena od svetovne šahovske zveze na žensko svetovno prvenstvo v Moskvi, kar pa so ji preprečile informbirojske države. Od časa do časa jo ovira pri borbah šibko zdravje. Na turnir v Benetke je šla teoretsko dobro pripravljena, tako da jo lahko ob dobrem počutju, pričakujemo pri vrhu tabele.

Prvak celjskega šahovskega okrožja, brez mesta Celje, je postal Henrik Zbil, član ŠD Edinstvo, Rogaška Slatina. Zbil se je tako uvrstil med sedmorico, ki bodo tekmovali za vstop v turnir za prvenstvo Slovenije.

Na dvokrožnem turnirju za prvenstvo Kranja je zmagal II. kategornik in znan šahovski organizator Jože Pogačnik pred 15-letnim Ziherlom, Fajonom itd. Ziherl je dobil II. kategorijo.

Gasilci v Zagorju imajo svoj dom

Industrijska gasilska četa pri rudniku Zagorje ima zdaj gasilski dom. Le-tega so preuredili iz poslopja, ki je bilo prej za hleve, garažo in v zgornjih nadstropjih za spravljanje sena. Pri popravilu so člani čete delali prostovoljno 1.883 ur.

Industrijska gasilska četa je bila osnovana pred tremi leti. Takratni načelnik tov. Jože Zupan je bil dober organizator. Priskrbel je za gradnjo vse gradivo in opremo. Poskrbel pa je tudi, da so člani v tečajih dobili solidno teoretično in praktično znanje. Tudi sedanji načelnik tov. Anton Rečnik neumorno dela na praktični in teoretični izobrazbi članov in čete kot celote. Četa šteje 90 članov. V četi imajo starejše člane, ki tvorijo posebno skupino, nadalje imajo srednjo in mlajšo skupino in naraščaj. Posebno skupino tvorijo ženske, večinoma mladinke, ki jih zelo radi gledamo, kadar se pokažejo v svojih delovnih uniformah pri vajah ali kadar nastopajo v mičnih paradnih uniformah. Omeniti moramo, da ima uprava rudnika mnogo razumevanja za razvoj gasilstva ter podpira delo čete, kar člani pravilno razumejo in se disciplinirano in polnoštevilno udeležujejo obveznih vaj. H.

»Iskra« je zmeraj med prvimi

»Iskra« ne nosi zaman svojega imena. Vedno je prva. In kakor so se delavci izkazali v zadnjem tekmovanju v počastitev 10 letnice OF, tako so se zavzeli tudi zdaj v šestmesečnem tekmovanju v čast 10-letnice ustanovitve JA. Ni dolgo kar so začeli, pa so že dosegli vidne uspehe. Tekmuje vseh 56 proizvodnih brigad. V zadnjem tednu je pokazala najboljši uspeh delovna brigada Franca Cotiča iz kino oddelka, ki dosega dnevno normo 116,2%, takoj za njo je brigada Tratnika Franca iz splošnega oddelka, njej pa sledi brigada Zdravka Lakote. Sklenili so, da bodo v Ljudski tehniki med tekmovanjem usposobili 150 mladincev, ki bodo s prostovoljnim delom opravili električna dela in napeljali telefon v stanovanjsko naselje »Iskre« na Zlatem polju. Do zdaj so že izdelali 10 telefonov in priredili tečaj za fotoamaterje, ki je dobro uspel. Razen tega so ustanovili žensko gasilsko četo in priredili sanitetni tečaj. Priredili so tudi dve gospodarsko politični predavanji na vasi. SKUD pa je uspešno gostoval po Primorskem. Načrt tekmovanja je obširen, toda odločili so se, da ga bodo v celoti izpolnili. T.

Protiletalska zaščita v Slovenski Bistrici tekmuje za prvo nagrado

Protiletalsko zaščito so ustanovili v Slovenski Bistrici že lani novembra. Pozimi so imeli trimesečni teoretski tečaj za vse skupine in ga je obiskovalo nad 250 tečajnikov. Štab je sproti razpravljal o vseh važnih problemih PLZ. Veliko je pomagala odboru tudi tukajšnja garnizija JA s predavatelji in tehnično pomočjo.

Minulo nedeljo pa je imela protiletalska zaščita vajo za obrambo mesta proti letalskemu napadu. Že nekaj dni poprej so veliki lepaki opozorili prebivalstvo, kako naj se zadrži ob sovražnem napadu na Slovensko Bistrico. Zvečer je bila po vsem mestu zatemnitev. Štab PLZ je izdelal točen načrt, razporedil posamezne enote, napeljal telefonske zveze itd. V nedeljo zjutraj, točno ob pol 7. uri so zatulile sirene in napad se je začel. Prebivalstvo je bilo disciplinirano, vse skupine pa so vestno izvršile svoje naloge.

Vaja je dobro uspela, a le zato, ker je bila dobro pripravljena. Organizacija PLZ tekmuje za prvo nagrado.

Na Vrsnem bodo odprli sobo Simona Gregorčiča

Na Vrsnem pri Kobaridu, rojstni vasi »goriškega slavčka« Simona Gregorčiča, bo 29. julija na pobudo muzejskega društva za Tolminsko odprta pesnikova spominska soba v njegovi hiši. Nastopilo bo več pevskih zborov, ki bodo izvajali Gregorčičeve pesmi. Če bo tolminsko filatelistično društvo prejelo potrebno dovoljenje, za katerega je že zaprosilo, bodo ta dan uporabljali na Vrsnem poseben spominski poštni žig. Pričakujejo, da bo na dan slavja obiskalo Vrsno in pesnikov grob veliko število ljudi. —J

•

— Na željo prebivalstva vasi Kebelj na Pohorju je to vas obiskala 15-članska zdravstvena ekipa, ki je v prostovoljnem delu pregledala nad 330 ljudi. Ker imajo vaščani do najbližjega zdravnika tri ure hoda, jim je ta zdravniška pomoč posebno dobrodošla. Ekipa je vaščanom razdelila recepte za brezplačno nabavo zdravil ter sanitetne potrebščine v vrednosti za okrog 15.000 dinarjev. L. V.

NA ROBU

Kravam smo naložili preveč dolžnosti. Težko je biti krava dandanes pri nas! bi smela vzdihniti sleherna naša kravica. Zakaj dolžnost krav ni le, da dajejo dovolj mleka za naše otroke, stare ljudi in še za vse druge; dajati ga morajo tudi za pujske. Dajejo ga za maslo in sir, za smetano in za posneto mleko, za brano in za močna krmila, za kislo in predvsem za skisano mleko, ki ga je pri nas včasih kar dovolj v prosti prodaji. Vse te težke dolžnosti pa izpolnjujejo z večjim ali manjšim uspehom. Vsi se zaradi tega pritožujemo prav tako, kakor če kupimo namesto mesa pitanih volov kravjo »žvalovino«. Pač pa se ne pritožujejo pujski. Tega ne smemo zameriti ne pujskom in ne kravam, ne glede na lastniški sektor, zakaj bolj gospodarsko je prodajati maslo, s posnetim mlekom pa pitati pujske.

V mestih se pritožujejo nad kravami samo ljudje, česar pa ni treba jemati resno; upamo, da se krave zaradi tega ne bodo vznemirjale in ne bodo poslale niti pojasnila našemu dnevniku, češ da goreče izpolnjujejo vse svoje dolžnosti. Menda bodo tudi dovolj poštene, da krivde ne bodo zvračale na tiste, ki dolže krave, da so vsega krive: na odkupovalce mleka, na živinorejce, na mlekarne, na prodajalke mleka itd. Zamerimo jim pa, da bolje ne varujejo svoje časti ter ne protestirajo, da v mestih prodajajo razredčeni mlečni prah, razredčeno mleko in celo razredčeno vodo kot pristno kravje mleko. Naj bi torej slišali več kravjih glasov in naj bi neposredno prizadete krave skušale rešiti vprašanje proste in neproste prodaje mleka pri nas. Kdo drug bi ga mogel rešiti zadovoljiveje? n

Krajevna organizacija AFŽ v Podčetrtku je v nedeljo priredila tekmo žanjic, katera je privabila nad 250 gledalcev. Prvo nagrado je dobila Ivanka Skerjanc, kmečka hči iz Rudnice. Med nagrajenimi je tudi 72-letna Jera Kolar, ki je tekmovala z mlajšimi tovarišicami. V teh dneh bodo tekmovali še v drugih vaških organizacijah AFŽ. — gh—

•

— Učenci v gospodarstvu direkcije ustanov Medicinske visoke šole v Ljubljani so bili pred dnevi na ekskurziji v Celju. Direkcija ustanov MVS je organizirala ta enodnevni izlet, na katerem so si učenci ogledali tehnične naprave in delavnice v celjski bolnišnici ter obiskali mestni muzej, celjski grad in dom oddiha nameščencev tovarne emajlirane posode. T. P.

DNEVNE VESTI

Društvo slovenskih skladateljev vabi vse člane, da prisostvujejo interni izvedbi skladb, ki so bile predložene za izvedbo v sezoni 1951/52 dne 13. t. m. ob 9. uri v veliki dvorani Slovenske filharmonije. 111-n

Klub za konjski šport Posavje v Krškem priredi v nedeljo dne 15. julija ob 14. uri popoldne na stadionu Matije Gubca prve letošnje konjske dirke. Ker so bile vse naše dosedanje prireditve prav dobro obiskane in imajo naše konjske dirke precej prijateljev in obiskovalcev, upamo, da bo tudi ta naša prireditev uspela. Železniške zveze so na vse strani zelo ugodne, zato vabimo posebno prijatelje konjskega športa iz Ljubljane in vseh ostalih krajev, da posetijo te dirke. 90-a

Gledališče

SINDIKALNO GLEDALIŠČE KOČEVJE

Petek 13. jul. ob 20.: Molière: »George Dandin«.
Sobota 14. jul. ob 20.: Molière: »George Dandin«.
Nedelja 15. jul. ob 20.: Molière: »George Dandin«. 104-n

Radio

SPORED ZA PETEK

Poročila: 5.15, 6.00, 12.30, 15.00, 19.00, 22.00, 23.55. — 5.00 Jutranji pozdrav. 5.25 Narodni napevi. 5.50 Jutranja telovadba. 6.15—7.00 Pisan glasbeni spored — vmes gospodinjski nasveti. 12.00 Iz Zellerjevih in Ziehrerjevih operet. 12.40 Zabavna glasba, vmes objave. 13.00 Izza kulis in med publiko (glasbena oddaja o slavnih umetnikih in njihovem življenju — pripoveduje Jože Tiran). 14.15 Univ. prof. **Janko Branc: O barvni fotografiji.** 14.30 Solistična glasba Antona Lajovica in L. M. Skerjanca. 15.15 Zabavna glasba, vmes objave. 15.30—16.00 Igra vojaška godba na pihala pod vodstvom Brzule (Prenos iz Maribora). 18.00 Prireditelji slovenskih narodnih pesmi: France Marolt. 18.15 Iz življenja enot JA. 18.30 **Koncert orkestra Radia Ljubljana, dirigent Jakov Cipci. 19.10 Z mikrofonom sredi življenja in dogodkov.** 19.30 Želeli ste — poslušajte! — vmes ob 20.00—20.15 **Tedenski zunanje-politični pregled našega stalnega zunanje-političnega komentatorja dr. Egona Tomca. 20.45 Stari partizani pripovedujejo.** 21.00 »Svet v satiri in humorju« — Nušič: Humoreska. 21.20 Pesmi poletja. 22.00 Napoved časa in poročila. 22.15 Kaj bo jutri na sporedu. 22.30 Melodije v 3/4 in 2/4 taktu — na valovih 202,1 in 212,4 m. 22.30 Oddaja za inozemstvo v nemščini — na valu 327,1 m. 22.45 Oddaja za inozemstvo v italijanščini — na valu 327,1 m. 23.00 Oddaja za inozemstvo v francoščini — na valu 327,1 m. 23.30 Igra Srečko Dražil s svojim ansamblom. 23.55 Poročila. 24.00 Zaključek oddaje.

Kino

LJUBLJANA — UNION: premiera ameriškega filma: »Dama v hermelinu«. Kratki film: Svet ob Soči. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic od 17.30 dalje. — SLOGA: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Kratki film: Filmske novosti 27. Predstavi ob 18.30 in 20.30. Prodaja vstopnic od 17.30 dalje. — MOSKVA: amer. barvani film: »Šeherezada«. Kratki film: Fizk. in šport 6 Predstavi ob 18. in 20. — Prodaja vstopnic od 17. dalje. — TIVOLI: amer. barvani film: »Šeherezada«. Kratki film: Bodoči umetniki. Predstava ob 20.30. Pred kino predstavo kratek zabavni spored. Prodaja vstopnic od 19. dalje. — LETNI — DOM LJUDSKE MILICE: ameriški film: »Hrepeneča vdova«. Filmske nov. 18. Predstava ob 20.30. — TRIGLAV: angleški film: »Fanny«. Kratki film: »Muha«. Predstavi ob 18. in 20. — LITOSTROJ: ameriški film: »Zaklad Sierra Madre«. Filmske novosti 15. — VEVČE: francoski film »Domovina«. Makedonski mesečnik 17.

CELJE — LETNI: ameriški film: »Kraljevi brivec«. Obzornik 51. — DOM: ameriški film: »Kraljevi brivec«. Obzornik 51.

KRANJ — LETNI PARTIZAN: ameriški film: »Skrivnost sobe 19«. Kratki film: »Naši pionirji«.

DOMŽALE: angleški film: »Karneval«. Filmske novosti 13.

KAMNIK: ameriški film: »Draga Ruth«. Kratki film: »Koraki v svobodo«.

RADOVLJICA: angleški film: »Ljubavna zgodba«. Filmske novosti 17.

BLED: avstrijski film: »Srce mora molčati«. Črnogorski mesečnik 13.

JESENICE: ameriški film: »Ples na vodi«. Obzornik 52.

VRHNIKA: slovenski film: »Trst«. Kratki film: »Naši otroci«.

TRBOVLJE: angleški film: »Ljubavna zgodba«. Filmske novosti 17.

MURSKA SOBOTA: ameriški film: »Mister Smith v senatu«.

ROGAŠKA SLATINA: italijanski film: »Seviljski brivec«. Mesečnik JA 25.

NOVO MESTO: ameriški film: »Nepozabna pesem«. Filmske novosti 8.

IDRIJA: holandski film: »Blagoslov«. Filmske novosti 14.

ILIRSKA BISTRICA: ameriški film: »Kako zelena je bila moja dolina«. Filmske novosti 11.

KOČEVJE: ameriški film: »Boomerang«. Kratki film: »Na meji«.

SLOVENSKA BISTRICA: češki film: »Sirena«. Kratki film: »Pionir«.

ŠOŠTANJ: jugoslovanski film: »Zastava«. Mesečnik JA 16.

GUŠTANJ: francoski film: »Nesrečniki« I. del. Filmske novosti 18.

MEDVODE: angleški film: »Daj nam danes«. Filmske novosti 13.

SLATINA RADENCI: slovenski film: »Na svoji zemlji«. Filmske novosti 26.

Obvestila

OBVESTILO

Svet Vlade LRS za prosveto in kulturo sklicuje prvo zasedanje Sveta za prosveto in kulturo, ki bo 16. julija 1951 ob 9. uri v slavnostni dvorani I. gimnazije (Vegova ulica) v Ljubljani.

Dnevni red: Konstituiranje Sveta za prosveto in kulturo ter slučajnosti.

Iz Sveta Vlade LRS za prosveto in kulturo.

OBJAVLJANJE TOČNEGA ČASA OB 12. URI Z ZNAKOM ELEKTRIČNIH SIREN

Prebivalce mesta Ljubljane obveščamo, da se dne 14. julija 1951 ob 12. uri prične z rednim objavljanjem opoldanskega časa s centralnimi električnimi sirenami.

Mestni ljudski odbor Poverjeništvo za notranje zadeve.

PODJETJE »PRESKRBA«

obvešča gospodinje, da bo vsako sredo in soboto prodajalo na svoji stojnici na trgu sv. Jakoba mast, olje, belo ter krušno moko po intervencijskih cenah. Gospodinje v okolici tega trga vabimo, naj se poslužujejo naše stojnice, kjer bodo hitro postrežene ter na ta način prihranile dragoceni čas. 2207-A

DNEVNO LETOVANJE OTROK RAJONA IV. LJUBLJANA

Svet za prosveto RLO IV. priredi v sodelovanju z AFŽ dnevno letovanje otrok na Bokalcih pri Brdu — Vič. Otroci, ki ne morejo izkoristiti počitnic za okrepitev v kolonijah ali v zasebnih letovanjih, bodo na Bokalcih prijetno preživeli 14 dni. Dnevno letovanje bo potekalo v dveh izmenah: I. izmena od 16. do 28. julija, II. izmena od 30. julija do 11. avgusta. Rajonska komisija za počitniško letovanje je skrbno izvršila vse priprave, tako da bodo otroci v vzgojnem kot v zdravstvenem in prehrambenem pogledu lepo preskrbljeni. Otroke bodo dnevno spremljale in nadzorovale tovarišice učiteljice iz obeh osnovnih šol. Za dnevni odhod na Bokalce se zbirajo otroci ob 7. uri zjutraj na dvorišču osnovne šole na Viču. Ker so za II. izmeno v avgustu še prosta mesta, opozarjamo starše, da lahko prijavijo svoje otroke v starosti od 7. do 14 leta pri Svetu za prosveto in kulturo RLO IV., Rimska 24 (prostori finančnega poverjeništva). 75-a

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!

Okrajno podjetje za odkup artiklov živalske in rastlinske proizvodnje ter živine Črnomelj je po sklepu Okrajnega izvršnega ljudskega odbora Črnomelj (odločba št 338/1 z dne 5. julija 1951) s 1. julijem 1951 prešlo v likvidacijo. Pozivamo vse upnike, da najpozneje do 31. julija prijavijo svoje terjatve. Poznejših priglasitev ne bomo upoštevali. Hkrati pozivamo vse dolžnike, da do navedenega roka poravnajo vse svoje obveznosti, sicer jih bomo sodno izterjali.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!

Okrajno podjetje za odkup rastlinskih proizvodov v Dolnji Lendavi je na podlagi odločbe OLO Lendava z dne 29. junija, štev. 52/1-51 prešlo z dnem 30. junija 1951 v likvidacijo. Pozivamo upnike, da priglasijo svoje terjatve najpozneje do 31 julija 1951; poznejših terjatev ne bomo priznali. Opozarjamo dolžnike, da poravnajo svoje dolgove do gornjega roka, sicer jih bomo sodno izterjali.

POZIV UPNIKOM IN DOLŽNIKOM!

Po sklepu 3. redne seje upravnega odbora OZKZ Krško z dne 2. junija preide poslovalnica 1 OZKZ Krško v Brežicah v likvidacijo. Pozivamo vse upnike, da prijavijo do 31 julija terjatve, ker poznejših priglasitev ne bomo upoštevali. Dolžniki naj do navedenega roka poravnajo svoje obveznosti, sicer bomo dolgove sodno izterjali. Trgovsko podjetje OZKZ Krško. 106-a

UMRLI

Umrla nam je včeraj po kratki bolezni nad vse ljubljena sestra, svakinja in teta **FILOMELA ŠIŠKOVIČ roj. SENEKOVIČ,** profesorica v pok. Pogreb bo v petek 13. julija ob 11. dopoldne iz kapelice sv. Petra na Žalah. — Žalujoči: Pavla, sestra; dr. Kosin, nečak; svakinje, nečaki in nečakinje. 212-a

Umrl je **KAVČIČ JANKO,** sekretar pošte in telegrafa. Ležal bo v kapelici Sv. Krištofa na Žalah. Pogreb bo izpred domače hiše v Škofji Loki v petek 13. julija 1951 ob 17. uri. Žalujoči: žena Metka, sinovi: Janko, Peter in Rudi, sestre, bratje in ostalo sorodstvo.

Mali oglasi

RAZNAŠALKO za Šiško sprejme takoj uprava »Ljubljanskega dnevnika«. 295-1

TAKOJ KUPIMO. i lepo kompletno opremo za pisarno (pisalna miza, omara za spise, klubska garnitura, 6 stolov, karnisa), 6 mizic za pisalne stroje, 5 velikih pisarniških omar, 8 obešalnikov s stojalom za dežnike, 1 veliko Lutzovo peč. Pismene ponudbe na ogl. odd. »Ljubljanskega dnevnika« pod »Sodobna pisarniška oprema«.

TOVARIŠICO, močno in zdravo, za delo od 10. do 13. ure vsak dan razen ob nedeljah sprejme takoj uprava »Ljubljanskega dnevnika«. 294-1

FOTO-POMOČNIKE (CE), operaterje, laborante, retušerje in vešče pomožno osebje sprejmemo v stalno službo za kraje Ljubljana, Kranj, Tržič, Ljutomer in Ilirska Bistrica Fotolik, Ljubljana, Likozarjeva ulica. 260-1

FRIZERKO, dobro delovno moč, sprejme v stalno službo Strgar, Miklošičeva cesta 40. 289-1

RABLJEN ŠPORTNI OTROŠKI VOZIČEK ugodno prodam. Rožna dolina, Cesta 10, št. 19/I., desno. 298-4

NOV OTROŠKI GLOBOK VOZIČEK, modro usnje, vatiran, prodam. Galetova 3. pritličje. 299-4

ŠTEDILNIK, nov, srednjevelik, poceni prodam Vprašati Pred Škofijo 6, pritličje 300-4

SPALNICO, zelo dobro in na novo prepleskano prodam. Ogled: Hudovernikova 37. 303-4

LEP KAVČ ugodno prodam. Informacije pri vratarju »Transjuga«, Masarykova 17. 310-4

DNE 6. JULIJA izgubljene 4 karte s potrošniškimi potrdili, prosim vrniti: Muzejska 5/II., desno. 301-10

NAJDITELJA DENARNICE, izgubljene v kinu Tivoli, prosim, da vrne dokumente in ključe v Staničevi 20/I., levo. Denar naj obdrži za nagrado. 305-10

ŠTEDILNIK kupim. Ponudbe na ogl. odd. pod »Štedilnik«. 306-5

UPRAVA SNG V LJUBLJANI, Cankarjeva 11/I (tajništvo), kupi 10 izvodov drame B. Shawa »Sveta Ivana«, v prevodu Otona Župančiča, izdaja Slov. Matice 308-5

IŠČEM OPREMLJENO SAMSKO SOBO za takoj. Perilo imam sama. Plačam 1000 din mesečno. Naslov: Studio Potrč Šelenburgova 6. 307-9

ZAMENJAM DVOSOBNO STANOVANJE za trosobno ali dvosobno s kabinetom in kopalnico. Za protiuslugo dam 5000 din. Naslov v ogl. odd. 304-9

GOSPODINJSKO POMOČNICO išče petčlanska družina. Nastop službe takoj. Javiti se v Gajevi 8/II., desno. 302-1

MLADO DEKLE, vajeno serviranja in vseh del, išče službo servirke ali pomočnice v kuhinji. Gre tudi na deželo. Ponudbe na ogl. odd. pod »Pridno«. 309-1

KLAVIR ALI PIANINO vzamem v najem. Naslov v ogl. odd. 311-8

Odgovorni urednik: Ivan Šinkovec. — Lastnik: Osvobodilna fronta Slovenije. — Tiska tiskarna »Slovenskega poročevalca«. — Naslov uredništva in uprave: Ljubljana, Knafljeva ul. 5, poštni predal 29, tel. štev. 55-22 do 55-35. — Mesečna naročnina 136 dinarjev.

Kam bo tekel perzijski petrolej?

Prvikrat po prvi svetovni vojni se je ustavilo v juniju obratovanje velikanskih industrijskih naprav v Abadanu, kjer rafinirajo petrolej in dobivajo iz njega mnoga, na svetovnem trgu zelo zaželena posebna olja. Abadanske naprave še zdaj v celoti ne obratujejo, ker se napetost med Anglijo in Perzijo zaradi podržavljenja petrolejske industrije še ni polegla. Petrolejsko mesto se razprostira na perzijskih puščavskih tleh vzdolž Satt-el-Araba.

Dogodki v Perziji so zelo razgibali svetovno javnost. Pozornost vseh narodov je obrnjena na velikansko petrolejsko področje, ki bi utegnilo postati novo žarišče oboroženega spopada. Perzijska vlada je namreč sklenila izgnati Angleže iz južnoperzijskega koncesijskega področja. šah pa je ratificiral odlok o razlastitvi angleške petrolejske družbe in petrolejske industrije. Vsi ti sklepi so postali po perzijskem nacionalnem pravu veljavni in neovrgljivi. S tem pa je Perzija posegla na področje mednarodnega prava in zato je prišla ta zadeva pred mednarodno sodišče v Haagu.

Perzija je še zelo zaostala dežela. Tehnično je še daleč za drugimi deželami. Zato strokovnjaki dvomijo, da bi ji prinesel ta ukrep gospodarske koristi. Nasprotno, mnogi menijo, da bo imela Perzija od tega samo škodo, in sicer gospodarsko, prav tako pa tudi politično. Angleška, nekoliko bolj previdno pa tudi ameriška diplomacija, si prizadevata prikazati Perzijcem vse tehnične in trgovske težave v zvezi s črpanjem in predelovanjem nafte. Zlasti Angleži bi radi zadevo zavlekli z razsodiščem. V ozadju bo najbrž čedalje močnejše nacionalno gibanje v Perziji. Voditelj tega gibanja je postal ministrski predsednik. Možje, ki imajo zdaj v rokah usodo Perzije, so pripravljeni razlaščene petrolejske vrelce in rafinerije primerno plačati. Pripravljeni so tudi upoštevati hude, iz tehnične zaostalosti izvirajoče težave na področju petrolejske industrije. Tudi v Perziji bi se utegnila razširiti iz Mehike znana miselnost, da ni dobro, če pobero tujci šila in kopita in prepuste petrolejsko industrijo domačinom.

Angleži imajo seveda že od nekdaj v rokah sredstva za politični pritisk, imajo pa tudi križarke, da jih v takih primerih pošljejo na ogroženo področje. Toda jezik diplomacije čedalje bolj izgublja ostrino. Kot dobri diplomati so imeli Angleži prejšnjega šaha Mohammerata, deželnega kneza s petrolejskega področja, ki ga je bila pregnala teheranska centralna oblast, na iraškem bregu Satt-el-Araba skrbno v rezervi. Uprizorjeno gibanje za ločitev Kuzistana od Teherana ni bilo posebno težavna naloga. Mnogo bolj nevarno je bil poslati angleško vojno brodovje v Abadan in Bandar Sahpur.

Po teh orjaških ceveh se pretaka perzijski petrolej 550 km daleč iz goratih krajev Kuzihstana v Abadan v rafinerije ali pa v Bandar Sahpur, kjer ga tovorijo na ladje.

Bistveno vprašanje vsega razvoja ob Perzijskem zalivu je v tem, da bi Angleži kakor koli dosegli, da bi tekel petrolej iz peščene in hribovite puščave južne Perzije, kakor po navadi proti zahodu, nikakor pa ne proti severu. Rusi skušajo v Perziji, zlasti v središčih Tavrisu, Teheranu in Isvahanu, izkoristiti politične in propagandistične možnosti, da kujejo profit iz petrolejskega spora. V tej hladni vojni bi bil eden najugodnejših dogodkov za zahod, če bi le-ta izgubil južnoperzijske petrolejske stolpe in rafinerije. Najvažnejše vprašanje trenj med Zahodom in Perzijo ni toliko v zagotovitvi lastninskih pravic, kolikor v zagotovitvi smeri, kam bo tekel odslej perzijski petrolej.

Korejska vojna je draga

Ameriška revija »U. S. News and Worlds Report« je ob obletnici spopada na Koreji objavila, da je veljalo prvo leto vojne na Koreji Združene države več, kakor prvo leto druge svetovne vojne. Revija dokazuje to trditev s prepričljivimi podatki iz uradnih statistik. Amerika je izgubila na Koreji nad 70.000 vojakov in oficirjev, medtem ko jih je izgubila v prvem letu druge svetovne vojne samo 57.000. Razmerje med padlimi je še bolj žalostno, namreč 11.000 mrtvih na Koreji proti 7.000 na Pacifiku leta 1942. Gmotnih sredstev pa je požrla korejska vojna dvakrat toliko kakor prvo leto svetovne vojne. Od 25. junija 1950 so poslali na Korejo okrog 15.000.000 ton vojnih potrebščin. V istem času druge svetovne vojne pa je potrošila Amerika na Pacifiku samo 5 milijonov ton potrebščin, čeprav so bili Japonci neprimerno nevarnejši nasprotniki kakor severna Koreja skupaj z njenimi kitajskimi »prostovoljci«. »Velike spremembe,« zaključuje ameriška revija, »ki so nastale na svetovnem trgu zaradi korejskega spopada, še enkrat dokazujejo, kako velike posledice ima lahko »majhen« vojni poskus in kako dragocen je svetovni mir.

Tropično čudo v Severnem Atlantiku

Ob vhodu v Rokavski preliv, dobrih 50 kilometrov od skrajnega južnega rtiča Anglije in kakih 150 km zahodno od skrajne južne točke francoske obale, je otočje Scilly Island. Podnebje in rastlinstvo je na njem nenavadno. Ti edinstveni otoki severnega Atlantika imajo večno pomlad. Na njih rasto palme, datlji, banane, bambusi in eukaliptusi. V januarju in februarju, ko leži nad angleškimi mesti gosta megla in ko divjajo nad njimi snežni meteži, dozoreva na teh otokih zgodnje sadje in londonske cvetličarne dobivajo z njih krasno cvetje.

Sredi skupine slikovitih otočkov štrle kvišku gole, nedostopne strme pečine, ob katere se je razbilo med viharji že mnogo jadrnic. Strah in groza nekdanjih pomorščakov je bila najnevarnejša pečina vsega otočja Bishops-Rock. Najlepši je otoček Tresco z razvalinami starega samostana iz 10. stoletja. Bujno rastlinstvo pokriva na njem ostanke ponesrečenih ladij, ki jih je naplavilo morje. Nenavadna, toda logična igra narave je omogočila to tropično čudo sredi hladnega severa. Te otočke namreč ogreva topli Zalivski tok in zato je življenje na njih tako bujno, kakor je samo mnogo bolj južno v južnem Sredozemlju.

Trčenje v zraku

Nad državo Rhode-Island sta v zraku trčila dva reakcijska lovca F-86 Sabre, ki sta letela s hitrostjo več kot 800 km na uro. Pilota, ki sta v višini 3000 m odskočila s padali, sta pristala na zemlji v razdalji približno 1500 m drug od drugega. Eden od obeh pilotov je izjavil, da je v trenutku nesreče vozil 832 km na uro. Sunek je sprožil mehanizem za streljanje pri enem od obeh lovcev, pri katerem je zaregljala strojnica. Oba pilota sta bila prepeljana v bolnišnico, prvi z zlomom čeljusti, drugi pa z zlomom hrbtenice.

FLEET STREET

SVETOVNO ZNANI LONDONSKI ČASOPISNI OKRAJ

Če se ustaviš po polnoči na Piccadilly Circusu v Londonu, boš videl samo še nekaj ljudi, hitečih po cestah, ki drže od tod v obliki zvezde na vse strani. Podnevi pa je tu vrvenje zelo živahno. Na Fleet Streetu, v tem svetovno znanem londonskem časopisnem kraju pa žare luči iz spodnjih nadstropij velikih palač vso noč. Ko življenje v svetovnem mestu polagoma zamre, se začne nočno življenje po uredništvih, fotografskih oddelkih in tiskarnah.

Stopimo v poslopje velike časopisne agencije. Enakomerno tipkajo v ozadju velike dvorane daljnopisni stroji, novinarji sede tesno drug kraj drugega in pišejo članke. Človek dobi vtis skrajne koncentracije in napetega poslovnega življenja. Neprestano hodijo novinarji z napisanimi članki v tiskarno in se hitro vračajo. Med delom komaj utegnejo zdaj pa zdaj popiti skodelico črne kave. Aktualne fotografije z vseh krajev sveta sprejemajo po radiu, slike o najnovejših dogodkih gredo iz Londona po vsem svetu po tehnično presenetljivo izpopolnjenih aparaturah. Čas in prostor sta tu premagana. Tempo življenja zahteva naglo poročanje v besedi in sliki. Ljudje hočejo biti hitro in kar najbolj nazorno poučeni o dogodkih po svetu.

Ob Fleet Streetu stoji palača Daily Expressa, o katerem pravijo Angleži, da je največji svetovni dnevnik. To bo menda držalo, saj izhaja v 8 milijonski nakladi. Tiskajo ga večinoma v Londonu v velikanskih podzemeljskih dvoranah, kjer bobni več rotacijskih strojev hkrati. Tu seveda ne moreš govoriti s človekom, če bi še tako kričal, ker te ne bo razumel. Človek niti lastnega glasu ne sliši. Ljudje se sporazumevajo večidel z mimiko in kretnjami. Hkrati pa delajo s polno paro tiskarne istega časopisnega podjetja tudi v Glasgowu in Manchestru, da ima zjutraj o pravem času Daily Express v rokah nad 8 milijonov čitateljev.

Samo v Londonu znaša dnevna naklada vseh listov 43 milijonov, v vsej Angliji pa blizu 57 milijonov. Daily Express je samo eden izmed 41 jutranjih lsitov, večernikov pa izhaja 84. Ob nedeljah pa izhaja v Londonu še 16 tednikov. Največja privlačnost vseh dnevnikov, tednikov in revij ne glede na politično smer so tako imenovane »news«, pikantne novosti in zgodbe iz političnega in družbenega življenja, športa in žurnalistike. Gre večidel za razne škandale, ki bi za naše razmere poročanje o njih ne bilo primerno. V vseh angleških listih pa odmerjajo tem novicam mnogo prostora. Angleški novinarji pravijo, da je to vsakdanji kruh čitateljev.

Atomska energija v koristne namene?

Ali je v resnici že nastopila »atomska doba«, to se pravi doba uporabe atomske energije? Toda ne le uporabe za podiranje in uničevanje, marveč za ustvarjalno delo v korist človeštva? Ali more človek ukrotiti tudi atomsko energijo — jo vpreči v svoje stroje, kakor je n. pr. vpregel paro, elektriko in eksplozivne pline?

O teh vprašanjih dandanes že mnogo razpravljajo po svetu. Tudi pri nas nismo popolnoma ravnodušni do njih, vendar je razpravljanje več ali manj omejeno na strokovne revije in knjige. V Angliji se je sodelavec angleške poljudne ilustrirane revije Derek Wragge Morley potrudil, da je zbral mnenja vodilnih raziskovalcev atomske energije na svetu ter skušal odgovoriti, ali bo kaj z uporabo atomske energije za industrijo in druge koristne namene.

PREVELIKO UPANJE...

Takoj je treba naglasiti, da nepoučeni ljudje ne le pri nas, marveč tudi v drugih industrijsko razvitih državah gojijo preveliko upanje. Dandanes imajo zahodne države — Amerika, Anglija in Francija — samo še 19 atomskih postaj ali atomskih »kop« za raziskovanje atomske energije, kolikor bi jih prišlo v poštev za industrijske namene, in sicer za proizvodnjo električne energije. Toda za raziskovanje, kako bi naj uporabljali atomsko energijo za miroljubne namene, gre na leto le drobtina izmed celotnih velikanskih stroškov.

POGLAVITNE OVIRE

Upoštevati je treba, da je zelo malo naprav, ki so namenjene za raziskovanje atomske bombe in drugega atomskega orožja, uporabljivih za izkoriščanje atomske energije v elektrarnah in za druge miroljubne namene. Raziskovanje atomske energije vodi v dve smeri: da bi izdelovali atomske bombe s čim večjim uničevalnim učinkom; in kako bi atomsko energijo uporabljali v miroljubne namene. Toda to raziskovanje je dandanes še nekaj postranskega in ne vzbuja preveč upanja, da bodo kaj kmalu rešili težavna vprašanja. Če bi že dali prednost raziskovanju za miroljubne namene, bi bilo treba premagati velike težave. Predvsem bi bilo treba zgraditi naprave, ki bi bile prilagojene za miroljubne namene.

VELIKA NEVARNOST

»Atomska doba« pa prinaša še eno veliko nevarnost, ne le samo bombe strašnega učinka. Že zaradi obratovanja 28 do 30 atomskih postaj na svetu ostaja toliko radioaktivnih odpadkov, snovi, ki izžarevajo za človeka — pa tudi mnoga druga živa bitja — nevarne žarke, da jim dela to čedalje večje preglavice; odpadke je namreč treba odlagati na takšnem kraju, kjer ne bodo ogrožali ljudi. Močna atomska postaja za izkoriščanje atomske energije bi nedvomno že v nekaj mesecih podvojila radioaktivno izžarevanje. Vprašanje pa je, ali bi ljudje mogli preživeti takšno povečanje radioaktivnosti ozračja. Na to vprašanje zdaj še nimamo odgovora. Kaj pomeni močno izžarevanje, spoznamo iz posledic, ki jih je povzročilo bombardiranje japonskih mest Nagasaki in Hirošima; mnogi so oslepeli, kar pa še ni bilo najhujše. Radioaktivnost ostankov, ki jih izločajo iz atomskih kop, sicer precej hitro ugaša v prvih sto dnevih, vendar pa še dolgo potem popolnoma ne izgine.

ATOMSKA ENERGIJA ZA LETALA?

Nekateri optimisti napovedujejo, da bomo atomsko energijo prej ali slej uporabljali za letala in druga vozila. Najbrž ste tudi že brali, da v Ameriki preskušajo atomsko gorivo za podmornice. V resnici bi bilo mogoče uporabiti atomsko energijo za pogon letal, avtomobilov itd. Toda ni še rešeno vprašanje, kako bi naj preprečili smrtno nevarno radioaktivnost, če bi se pripetila prometna nesreča. Vozila bi morala uporabljati skoraj popolnoma čisto atomsko gorivo, kar pa zdaj še ni mogoče.

KAKSNE BI NAJ BILE ATOMSKE ELEKTRARNE?

Dandanašnji obrati za pridobivanje atomske energije nikakor niso primerni, da bi bilo mogoče gospodarno uporabljati toplotno energijo za elektrarne. Ameriški znanstvenik, raziskovalec atomske energije, dr. Lawrence R. Hafstad je izjavil, da bi stroški za proizvodnjo električne energije znašali tisoč dolarjev za kilovatno uro... Dr. C. H. Thomas računa, da bi bili stroški za dve tretjini manjši, toda ni upošteval izdatkov za pomožna dela. Dr. L. Kowarski, francoski znanstvenik, raziskovalec atomske energije, je dejal, da bo šele leta 1975 mogoče začeti govoriti o atomskih elektrarnah, vendar je treba računati, da pred letom 2000 ne bomo še opustili klasičnih, to se pravi sedanjih elektrarn-hidrocentral in kaloričnih elektrarn. Dr. Enrico Fermi, eden prvih raziskovalcev atomske energije, je dejal, da bi bilo zelo zaželeno, če bi si ljudje ne delali iluzij, da bo mogoče tako kmalu uporabljati atomsko energijo. Kakšna pa naj bi bila nove vrste elektrarna, da bi se mogla kosati s »klasičnimi« elektrarnami, ne da bi ogrožala življenje ljudi in bi bila cenejša od hidrocentral ali celo od kaloričnih elektrarn, zdaj še ne ve nihče odgovoriti.

Lov na kače v Hercegovini

Mostar, 11. jul. V Hercegovini se je že začel lov na modrase, iz katerih pridobivajo strup za izdelavo seruma. Iz enega modrasa pridobe 0,15 g strupa za predelavo.

Lov na kače je strast mnogih hercegovskih kmetov. Tako kot odhajajo ribiči k rekam in lovci v gozdove, odhajajo hercegovski kmetovalci v skalovje na kačji lov. Lovska sezona se začne v toplih dneh in traja z malimi presledki do septembra. Lov na kače je postal tradicija mnogih kmečkih družin. Hasana Sentića iz mostarskega okraja, ki lovi modrase že 20 let, je zamenjal v tem poslu 16-letni sin. Osemnajstletna mladinka Huba Kaskin iz Jablanice, ki je podedovala po očetu ta posel, ni edina ženska lovka na kače.

Najbolj bogata so lovišča modrasov v posluškem, nato pa v mostarskem, prozorskem, stolačkem in koničkem okraju. Večina lovcev lovi s precepi, so pa tudi taki, ki delajo to z rokami. Čeprav povzroči pogosto kačji pik smrt, pa stari Huso Kastin še vedno lovi z rokami. Vsak lovec ima serum proti kačjemu piku, vendar se redko pripeti, da bi lovca pičila kača.

Za ulovljeno kačo dobe lovci samo 100 do 150 din, čeprav je ta posel zvezan s smrtno nevarnostjo.

— —

»Televizijski most« za Berlin

Nemški tehniki bodo čez sovjetsko cono Berlina zgradili 140 km dolg »televizijski most«, ki bo omogočal Berlinčanom gledanje programov Zahodne Nemčije. Tehniki cenijo, da so zahodnoberlinski znanstveniki v televizijski tekmi med Vzhodom in Zahodom že dosegli stopnjo, ki bo omogočala dajanje televizijskih sporedov tri in pol milijonom Berlinčanov. Zaradi pomanjkanja televizijskih strokovnjakov in materiala sovjetska cona ne more tekmovati s sprejemniki, ki jih imajo že v zahodnem Berlinu. Za svoje poizkusne oddaje so tehniki zahodnega Berlina sklenili s svojimi tekmeci iz vzhodne cone »prijateljski sporazum«, v namenu nemotenega oddajanja na različnih frekvencah.

Tri vasi so se sprle zaradi starega topa

V Emiliji v Italiji se je vnela zaradi starega topa prava pravcata bitka med tremi vasmi. Začela se je pravzaprav že pred šestimi leti, ko so si izposodili partizani iz vasi San Cesario v pokrajini Emiliji pri sosedni občini Spilanberto star top, da bi praznovali osvoboditev. Ko pa so zahtevali Spilanbertinci top nazaj, jim ga niso hoteli dati, češ, kar pridite sami ponj, če ga boste našli. Premeteni prebivalci San Cesaria namreč že sto let trdijo, da je top pravzaprav njihov. Nastal je velik direndaj, obe stranki sta privlekli na dan stare dokumente, na podlagi katerih pa ni bilo mogoče ugotoviti, čigav je pravzaprav top. Prišlo je celo do pravde in sodnik v Modeni je odločil, da mora top nazaj v Spilanberto.

Vse bi bilo v redu, da niso posegli v zadevo prebivalci tretje vasi Bassana. Tudi ta vas je hotela imeti svojo zabavo. Njeni prebivalci so starinski top kratko in malo ponoči skrivaj s kamionom odpeljali. Kmalu pa jih je doletelo maščevanje. Prebivalci vasi, ki jim je bil top ukraden, so prispeli ponoči v sovražno vas in odpeljali več stotov težak bronasti kip »Giuditta«, ponos vasi. Zopet je trajalo prerekanje leto dni, preden se je zadeva uredila. Boj za top pa še ni bil končan. Zopet so prišli prebivalci vasi San Cesario in ga Spilanbertincem odpeljali. Toda prebivalci drugih dveh vasi so se pognali za njimi in jim ga iztrgali. Razjarjeni vaščani so ustanovili poseben odbor, katerega naloga bo, dobiti top kakor koli že nazaj.

Najnovejša dognanja o raku

Rak je v moderni medicini še vedno eno najkočljivejših področij. Le korak za korakom se približuje medicina, da bo tudi ta strašna bolezen premagana. Pot do tega namena pa bo še dolga in naporna, če ne bo priskočilo raziskovalcem na pomoč srečno naključje, kakor jim je že večkrat, ko so iskali povzročitelje raznih nalezljivih in nevarnih bolezni. Znanstvenik, ki bi odkril povzročitelja raka in učinkovito sredstvo proti tej strašni bolezni, bi bil največji dobrotnik človeštva. Medicinska znanost beleži zadnje čase nekaj novih dognanj o raku.

Ko so znanstveniki proučevali celice v človeškem želodcu, da bi ugotovili raka, so prišli do teh-le ugotovitev: od 325 bolnikov s sumljivimi znaki na želodcu so ugotovili s proučevanjem po tej metodi raka v 17 primerih. V dveh primerih pa so se zmotili. Bolnika sta namreč imela raka, pa ga niso ugotovili. Kalifornijska univerza v San Franciscu je dobila od Nacionalnega instituta za proučevanje raka 20.000 dolarjev in s tem denarjem nameravata dr. Herbert Kraut in dr. Milton Rosenthal izpopolniti to metodo in nadaljevati proučevanje raka.

Zakasnela oploditev jajčnih celic pri živalih povzroča razne nepravilnosti, izrastke, dvoglave zaplodke, odvečne ude in tudi raka. Možnost, da nastane rak po tej poti, pa lahko povsem odstranimo, če jajčece ohladimo. Zdaj delajo znanstveniki poskuse na dvoživkah in upajo, da bodo dobili tako več podatkov o povzročiteljih raka in zaščiti človeka pred to boleznijo. Raziskovanje vodi dr. Emil Vici z državne univerze Iowa. Ameriško društvo za boj proti raku je dalo na razpolago potrebna denarna sredstva.

Kemiki, ki so iskali čedalje popolnejša sredstva za boj proti žuželkam ter za proizvodnjo barv in drugih industrijskih proizvodov, so dobili nekaj kemičnih sestavin za povzročanje raka, zdaj pa so izvedeli za nekatere zelo močne vitamine (v pilulah), ki te sestavine razkroje (nevtralizirajo). Velike doze vitamina B-2 ali riboflavina lahko baje uničijo (odvzamejo) strupeni učinek kemikalije, ki povzroča raka in ki je sicer znana pod imenom podganji rak. O tem zanimivem dognanju so poročali profesorji raznih univerz na sestanku ameriškega Društva za kemijo.

Raka zdravijo tudi z obsevanjem z radijem. Toda celice raka postanejo čez nekaj časa odporne proti tem žarkom in zato zdravljenje ni uspešno. Temu pa se lahko izognemo, če zvišamo organizmu moške in ženske hormone, preden začnemo bolnika obsevati z radijem. Pri tem je treba upoštevati, da morajo dobiti moške hormone ženske, ženske pa moške. Uspehe so dosegli doslej na miših, upajo pa, da bodo veljali tudi za ljudi. Tako pravi dr. Ruth Graham iz splošne bolnišnice v Bostonu.

Egon Erwin Kisch:

Reportaža o domu padlih deklet

Poklical sem zavetišče za padla dekleta. Če si smem ogledati zavod, da bi o njem napisal članek. — »Članek?« — »Da, članek za časnik.« — »Za božjo voljo, pri nas se vendar ni nič zgodilo. Kaj pa naj bi se bilo zgodilo?« — »Ah, ne, jaz bi le rad napisal članek, kako je pri vas urejeno, kako vam uspeva vaše vzgojno delo in tako dalje.«

»Ah, tako!« Kamen, ki se je odvalil gospé ravnateljici od srca, se je valil po telefonski žici k meni. »Da, o tem moram vprašati Njeno ekscelenco gospo predsednico. Jutri vam bo odgovorila.«

Naslednji dan sem zvedel le to, da so sklicali odbor k nujnemu posvetu, da bodo prerešetali, ali je moj obisk umesten. Tretji dan so mi povedali, da se smem prikazati v petek ob enajstih.

V zavodu so me s častjo sprejeli. Vratar je odprl in vprašal z izbranimi besedami: »Imate pripustnico?« Komaj sem mu odkimal, mi je že hotel pred nosom ljubeznivo zapahniti baročna vrata. Pa sem to domiselno prestregel in prisebno vzkliknil:

»Naročili so me.« — Baročna vrata so se spet odprla in vratar je osuplo rekel: »O, vi ste gospod od časnikov.« Pokimal sem, nakar je pripomnil: »Dame vas že pričakujejo.«

Sem mislil, da so padla dekleta tista, ki me pričakujejo, pa ne: tu ni bilo govora ne o »dekletih«, ne o »padlih«, marveč je bil tu odbor zavoda, pet dam z obilno okrašenimi klobuki. Duševni pastir se mi je predstavil, nakar je mene predstavil predsednici, Njeni Ekscelenci blagorodni gospé grofici Ciprieni Lobkowitz in še ostalim damam. Duhovni mož me je povabil, naj sedem, nakar je imel nagovor:

Predvsem, je rekel, je razveseljivo, da je tako mlad moški, kakršen sem jaz, že spoznal kako resna so človekoljubna prizadevanja (dame so pritrjevalno kimale), in namerava napisati poročilo o zavodu, v kar je odbor na svoji seji dne 22. februarja t. l. soglasno privolil. Poprej pa da me bo na kratko poučil o smotrih zavoda.

Besede so bile resda kratke, ampak govor je bil dolg. Poučil me je, da se nam greh ne približuje morda v grozljivi obliki, marveč kot najljubeznivejše — na videz vljudno in prikupno. Spričo takšne zahrbtnosti greha sem osupel zmajal z glavo in pogledal dame: mar je res, kar mi tale pripoveduje? Dame so pritrjevalno pokimale. Ge-pornik mi je začel razlagati, da so vse ljubeznivosti in vsi obeti greha zgolj krinka in da doživljajo dekleta, ki se vdajajo grehu namesto da bi si kot [illegible] ali tovarniške delavke priborile ugledna mesta, tudi razočaranja, zlasti na stara leta. Povem vam, da sem odrevenel. Kdo bi si bil to mislil! Ker pa so dame spet pritrjevalno sklonile glave, sem moral vse to hočeš nočeš verjeti. Še bolj kakor padlim dekletom pa po pravici velja prezir tistim moškim, ki so tolikanj nizkotni in surovi, da se zgolj zaradi zabave spuščajo v družbo mladih deklet, ne da bi jih nameravali poročiti. Zdaj sem bil jaz tisti, ki sem živahno prikimaval in tako docela soglašal z rečenim prezirom.

Ampak zavod je trdnjava zoper nespodobnost. Čeprav so bila dekleta zvečine proti svoji volji sem pripeljana in se je to in ono naznotraj zavrženo bitje zgolj zato priglasilo za sprejem, da bi tu živelo nekaj časa brez skrbi za vsakdanji kruh, nakar se bo spet poželjivo vrglo uvodoma opisanemu grehu v objem — so vendar vredna vsega obžalovanja, zaradi česar se ne smemo ustrašiti dejavnosti v prid poboljšanju. In čeprav zabrede večina njih, potem ko so se poboljšale, vnovič v prejšnje življenje, se vendarle primeri, da tu in tam ne pride kakšna takšna žalostna vest [illegible]. Tako je zapisano: »Zavoljo enega samega [illegible] pravičnika.« [illegible]

V zavodu navajajo dekleta k delom in zlasti z molitvijo k pokori, kar da bom videl pri ogledu. Najprej bomo šli v dvorano, kjer vezejo in kjer so dekleta za današnji dan priredili majhno razstavo že izdelanih vezenin, da se bo lahko prepričal, kako spretne in marljive so gojenke...

In tako se je pomikal sprevod, v katerem so bile vse odbornice, dušni pastir in jaz, proti delovni dvorani. Tu je sedelo kakšnih trideset deklet pri obodih za vezenje, spoštljivo so vstale, ko smo vstopili, in v zateglem zboru pobožno pozdravile.

»Tukaj vidite,« je pravkar hotela Ekscelenca Cipriena začeti razlago, ko — nu, ko me je spoznala tista smrklja Fani Merzljeva.

»Servus, Egon!« je zavpila v dvorano.

Mar je mogla dolga Mici Makovčeva zaostajati za Fanikino predrznostjo? Ne! Zavpila mi je: »Te péro, Egone, imaš kakšno cigareto zame? Tu nam jih ne dajo.«

Kasarniška Katica ji kar ni dala izgovoriti: »Ti, kaj počne moj poročnik, čujem, da ga ni več v Pragi?«

Ultramarinska Betka je bila edina, ki je — spodobna kakor vedno — upoštevala okolje in mi je samo tole naročila: »Pozdravi mi punce v kavarni »Brasilien« in jim povej, da bom v štirinajstih dneh spet tam.«

Ti pozdravi so me mučno prizadeli. Ampak odbornice bi bile lahko sprejete naravnost v zavod za dekleta, padla iz oblakov. Prva je prišla do sape Njena Ekscelenca gospa predsednica. Z glasom, v katerem je bil grönlandski mraz, zgroženost visoka kakor Gavrizankar in prezir globok kakor Egejsko morje, je rekla: »Ni sem vam treba dalje truditi, gospod, podobno je v vseh naših sobanah.«

S tem so me odpustili.